

**PREMIERĂ
ANDREI ȘERBAN
LA NEW YORK**

„Academia itinerantă Andrei Șerban” a prezentat în celebrul teatru „La MaMa” din New York dramatizarea *Sposedaniei de la Tanacu*. Citiți un reportaj de la eveniment de Andrei Roman.

ÎN » PAGINA 4

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

**SĂPTĂMÎNA
VITTOARE**

„Suplimentul” va fi un pic altfel. Urcă la versiunea 2.0 și aduce:

- » Mai multe recomandări + lecturi suplimentare
- » Campanii inedite
- » Cele mai multe subiecte de actualitate din presa culturală

DIN » 20 OCTOMBRIE

NR. 149 » 13 – 19 octombrie 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

Sahia – instituția cu 36 de directori

**Consacrarea vine
cu fiecare carte
publicată**

**Juan Manuel de Prada în dialog
cu Luminița Marcu**

„Scriitorul trebuie să fie exigent cu el însuși și să încerce să se depășească cu fiecare carte pe care o publică. Asta te face să devii criticul tău cel mai acerb, dar e și o atitudine, cred eu, foarte productivă.”

ÎN » PAGINA 7

**„Sportul nu se
termină la porțile
stadionului”**

Miercuri, 10 octombrie, a avut loc la Iași lansarea volumelor *Raport de cornere* (de Alin Buzărin) și *Dincolo de scor* (de Cristian Geambașu). Publicăm o cronică a volumelor scrisă de Alex Savitescu și un dialog cu cei doi autori.

ÎN » PAGINILE 8-9

Liliana Vlad a fost, pe 1 octombrie, primul angajat al Studioului de film „Sahia” care a intrat în experimental inițiat de conducătorul instituției, Marius lurașcu. Fiecare salariat – mai sînt doar 36, din peste 500 în vremurile de glorie – va fi director general pentru o zi, cu toate atribuțiile și responsabilitățile aferente. Liliana Vlad e la Sahia Film de 50 de ani. Avea

numai doi cînd a pășit printre aparatura de montaj și, povestește, s-a îndrăgostit de meseria asta, a fost tot ce și-a dorit să facă. La început o aducea taică-su, și el un veteran al studioului, apoi s-a angajat și n-a mai plecat.

Citiți un reportaj de R. Chiruță
ÎN » PAGINA 3

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Cortina de fier necesară

Nu cred că forumurile ziarelor stnt, cu adevărat, relevante pentru întreaga populație a țării. Pe aceste forumuri însă îți poți face o imagine mai ales cu privire la mentalitatea românilor plecați la muncă în străinătate: prin intermediul lor, aceștia încearcă să fie prezenți în realitatea românească, în discuțiile politice și nu numai. Accesul românilor de afară la Internet e destul de simplu, iar dorința lor de a fi în mediul virtual e perfect justificată. Așa că, dacă n-am încredere, de exemplu, într-un sondaj „național” realizat prin Internet, găsesc totuși suficiente motive să cred că, atunci când e vorba despre comunitățile de muncitori români din străinătate, acest mijloc de comunicare oferă suficiente răspunsuri.

Am urmărit, săptămîna aceasta, reacțiile românilor de afară la scandalul declanșat în Italia în urma scrisorii de amenințare primită la ambasada noastră de acolo. Dincolo de frica ce se regăsea în tonul multor mesaje, românii din Italia au umplut forumurile ziarelor noastre cu o revărsare de frustrare și cu acuze puternice la adresa italienilor. Multe dintre publicațiile noastre s-au grăbit să adopte același ton, învinovățind opinia publică italiană și mai ales ziarul de acolo pentru o generalizare lipsită de onestitate. Oficialii români, de la Tăriceanu la Leonard Orban, au deplins imaginea creată de derapajele unor cetățeni, dar în același timp au insistat pe apariția de care se bucură majoritatea muncitorilor noștri plecați la lucru afară, încercând să contrabalanseze astfel uriașul deficit de încredere față de noi, tot mai accentuat în Vestul Europei. În același timp, primarul Romei, Walter Veltroni, cel care pare extrem de pornit pe români, a fost aproape diabolizat în mass media din țară.

Oficialii n-au cum să aibă o altă reacție. La fel cum nici românii plecați să muncească onest nu pot să se detașeze într-atît încît să recunoască faptul că, în nebunia creată, atmosfera încinsă e cumva justificată. Reacția unei părți a presei însă mi se pare eronată. Pentru că se încurajează astfel un fel de paranoia națională, asemenea celei din prima jumătate a deceniului trecut, prin care se țese o teorie a conspirației: Occidentul nu ne vrea și căută motive să ne umilească, să ne izoleze din nou, să construiască o nouă cortină de fier etc.

De fapt însă, Occidentul nu face decît să ne ceară, cu tot mai multă disperare, să îi respectăm modul de viață, așa cum și l-a construit cu mult înainte ca noi să pătrundem acolo. Visul european, la care se lucrează acum febril, e unul al liniștii, al calității

» De ce vituperăm împotriva italienilor sătui de români, de ce le scoatem lor în evidență defectele, de ce replicăm, pe scurt spus, în felul ăsta. Acționînd astfel dintr-un orgoliu nejustificat, nu facem decît să contribuim la creșterea tensiunii. Nu facem decît să-i ațîțăm chiar și pe românii plecați cu gânduri oneste în Vest.

de multă vreme. Derapajele însă, iarăși în mod firesc, sînt evenimente, iar ele trebuie relatate. Tocmai de aceea, mi-e greu să înțeleg de ce în presa de la noi se încurajează, în mod negîndit, un răspuns la netoleranță din partea noastră. De ce vituperăm împotriva italienilor sătui de români, de ce le scoatem lor în evidență defectele, de ce replicăm, pe scurt spus, în felul ăsta. Acționînd astfel dintr-un orgoliu nejustificat, nu facem decît să contribuim la creșterea tensiunii. Nu facem decît să-i ațîțăm chiar și pe românii plecați cu gânduri oneste în Vest. Contribuim la sentimentul lor de frustrare, contribuim la senzația că sînt prost tratați, le creăm o mentalitate de învinși care, de multe ori, simt apoi nevoia să se răzbune. În felul acesta, între Occident și România se creează o falie mult mai periculoasă chiar decît cea dinainte de '89. Atunci era de vină sistemul, iar noi, ca popor, puteam beneficia de înțelegerea și chiar de compasiunea celorlalți. Acum însă, ruptura se produce la nivelul populațiilor. Încurajînd-o printr-un răspuns nepotrivit, nu putem decît să săpăm un șanț și mai adînc.

Dacă am început prin a vorbi despre reacțiile românilor din străinătate de pe forumuri, închei spunînd că aștept momentul cînd majoritatea mesajelor

venite de dincolo de această falie pe care n-o mai credeam posibilă vor acuza, la rîndu-le, infracțiunile unor concetățeni. Momentul în care vom conștientiza că nu frontul comun românesc e cel pe care-l așteaptă Occidentul. Nu acest tip de ralieră pe criterii naționale cu numeroși infractori ne va spori mîndria, ci frontul comun cu lumea civilizată împotriva exceselor de orice tip și dincolo de naționalitate. Iar mass media, în opinia mea, tocmai aici ar trebui să-și facă simțită contribuția: prin popularizarea ideii că împreună cu italienii, cu germanii, cu francezii sau englezii onestii putem să lucrăm la un vis european al liniștii, toleranței, calității vieții și siguranței. Iar cei care au alte planuri, fie ei români sau de orice altă naționalitate, sînt de cealaltă parte a unei cortine de fier care, de astă dată, chiar ar trebui să existe.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Polițist și delincvent

Săptămîna trecută, cînd încercam să-mi dau seama de unde vine disprețul ori rîca românului mediu față de polițistul mediu, am spus că tendința spre anarhie, spre nesupunere, a individului pus în fața regulilor ce-l îngrădesc se combină la noi cu o adversitate mai veche: cea față de milițianul regimului comunist. Astfel se face că polițistul român are o imagine mai proastă decît cea a colegului său american sau european. Aici contribuie, desigur, și corupția din poliție (soră cu cea din celelalte instituții ale statului de drept), și ineficiența polițiștilor – adesea însă mult exagerată –, dar și preconcepțiile cetățeanului obișnuit.

Știu că polițistul român e slab educat. Doar o spun chiar și cetățenii care n-au citit în viața lor o carte și căroră silabisirea unui articol de ziar li se pare o corvoadă. O spun cetățenii agramati

cunoștință – poate printre ofițerii superiori de la poliție, poate doar un prieten care are un prieten, nu știu... dar acea cunoștință vă poate recupera carnetul a doua zi, fără bătaie de cap și, poate, chiar și fără a mitui pe cineva, doar ca să vă facă un serviciu. Acceptați și vă încasați stoic pedeapsa ori vă strecurați pe sub lege așa, ușor, cît să nu se vadă?

» În mod normal, cetățeanul șofer ar trebui să fie încîntat atunci cînd polițistul respectă legea și îl jupoaie de bani conform legii sau îl lasă fără carnet de conducere. Nu-i așa?

De aici poate porni judecarea polițistului – contextual, laolaltă cu fratele lui mai mic, cetățeanul. Mă gîndesc, de exemplu, la raporturile care pot apărea într-o banală întîlnire între cei doi, provocată de depășirea vitezei legale de către un șofer oarecare. Aproape toți șoferii din lume fac asta, nu? Iar cînd sînt prinși, aproape toți șoferii încearcă să scape, într-un fel sau altul, de pedeapsa legală.

Uneori polițistul îi sugerează șoferului că nu i-ar strica un ban în plus, că, deh, salariile-s mici, munca e grea... Ei, da, un astfel de polițist e corupt. Sunați la numărul nu știu care... Doar nu preferați să dați spaga! Ați fi un fel de complice, nu? Alteori polițistul pare intransigent și inflexibil, dar poate fi îmbunat cu o mică atenție. Dar nu preia el inițiativa.

Citeodată însă polițistul chiar e intransigent și refuză să primească orice fel de mită. Poate o face de rîlică, poate chiar e pătruns de frică lui în societate, nu știu. Dar se întîmplă și așa. După cum se poate întîmpla ca un șir de scuze și rugăminți bine rostite să-i înmoaie inima și să îl lase pe șofer să scape doar cu o prafțură pe care, dac-a scăpat, nici n-o mai simți. Se poate și așa.

Am întîlnit toate cazurile de mai sus. Ciudat, dar atunci cînd vine vorba de cazul său particular, cetățeanul moral și educat, care se plînge de corupția și incompetența din instituția numită Poliție, e totuși mai furios pe polițistul incoruptibil, „boul ăla analfabet care m-a oprit și m-a amendat”, decît pe cel mai maleabil, căruia „i-am închis buțul cu două sute de mii de lei!”. Pe corupt îl disprețuiește cu înțelegere, dar pe intransigent îl urăște din rărunchi.

În mod normal, cetățeanul șofer ar trebui să fie încîntat atunci cînd polițistul respectă legea și îl jupoaie de bani conform legii sau îl lasă fără carnet de conducere. Nu-i așa? Ar fi un semn că lucrurile merg din ce în ce mai bine în țară. Iar dacă șoferul cetățean se bucură mai degrabă cînd scapă ieftin decît cînd legea e respectată (ce-i drept, pe buzunarul lui), înseamnă că nu la poliție e buba. E undeva mai adînc.

Sahia – studioul cu 36 de directori

La început se supără că am fotografiat-o și, ca un adevărat director, mă ceartă că nu i-am cerut acordul. Ba nici nu vrea să-mi spună cum o cheamă, nu are nevoie de reclamă, ea e doar documentarist cineafricană, stă în spatele aparatelor de montaj. Pînă la urmă o conving că nu are de ales, este managerul unei instituții publice, chiar dacă pentru o zi, iar asta înseamnă și asumarea „unei relații cu presa”. Acceptă.

R. Chiruză

speriată, dar și fermă, decisă să-și ducă mandatul la bun sfîrșit. Adică pînă pe la ora patru.

Cinecronică trebuie reluată

Liliana Vlad a fost, pe 1 octombrie, primul angajat al Studioului de film „Sahia” care a intrat în experimentul inițiat de conducătorul instituției, Marius Iurașcu. Fiecare salariat – mai sînt doar 36, din peste 500 în vremurile de glorie – va fi director general pentru o zi, cu toate atribuțiile și responsabilitățile aferente. „Vor lua contact cu problemele managementului societății, vor analiza componenta de producție a studioului, vor analiza comportamentul colegilor, vor propune soluții de creștere a nivelului capacității de producție, vor avea posibilitatea de a propune sancțiuni administrative”, a rămas stabilit printr-o decizie internă.

Liliana Vlad a venit la serviciu la opt dimineața, ca de obicei, de altfel. Dar spre deosebire de zilele cînd se așeza la mașina de montaj, acum s-a oprit în scaunul de director. Cu timiditate, puțin

Pentru început, i-a expus lui Marius Iurașcu cam ce-ar vrea ea să se schimbe la studio, propunerile și le notase pe-o hîrtie. În primul rînd, ar vrea să se reia filmările pentru arhiva de cinecronică. Ce e cinecronică, o întreb nedumerit. Sînt filmări de la evenimente importante, fie ele politice, culturale sau de altă natură, care vor face apoi istorie, înțeleg eu, iar doamna Vlad mă ajută exemplificîndu-mi: „De la revoluție avem tot ce s-a filmat. Și vizitele lui Ceaușescu, le avem pe toate pe peliculă”. În ultimul timp însă, nu s-au mai făcut, nu mai sînt operatori, poate nu a mai existat interes. „Am discutat să le reluăm. De exemplu, am pierdut moartea patriarhului și numirea celui nou. Și e păcat. Pe ceilalți patriarhi îi avem. Noi existăm în istorie cu această arhivă.”

Mă bag în seamă și-i propun să încerce o colaborare cu o televiziune pentru filmările de anul ăsta cu patriarhii și, ca un adevărat manager, prinde ideea, îmi mulțumește și îmi promite că o va pune în practică. Îmi promite la modul

Liliana Vlad, director general pentru o zi, față în față cu Marius Iurașcu, director general pentru mai multe zile

serios, nu doar o vorbă în vînt. E chiar entuziasmată.

„Eu sînt copilul acestui studio”

Liliana Vlad e la Sahia Film de 50 de ani. Avea numai doi cînd a pășit printre aparatura de montaj și, povestește, s-a îndrăgostit de meseria asta, a fost tot ce și-a dorit să facă. La început o aducea taică-su, și el un veteran al studioului – a lucrat 53 de ani acolo –, apoi s-a angajat și n-a mai plecat. Deși, mai ales după revoluție, au fost vremuri grele, au stat și cite trei luni fără salariile și așa mici. „Cei care am rămas chiar am simțit ceva pentru instituția asta. Eu sînt copilul acestui studio.”

Nici înainte nu era întotdeauna ușor, munca era imensă – se făceau peste 400 de documentare pe an –, iar în preajma unor evenimente importante ale vremii, cum ar fi ziua unuia dintre Ceaușești, lucrau în continuu și cite două sau trei zile. „Filmele se aprobau pînă în ultimul moment. Nu era deloc o ordine în care le lucram, trebuiau zece de aprobări. Iar uneori ni se spunea azi, la ora zece, ca mâine la ora zece să fie gata. Și stăteam

acolo. Apoi, mai veneau vreo două, trei filme în continuare. Sfirșitul de era nenorocire. Trebuia să lucrăm pentru revealionul tineretului, care se făcea la Romexpo. Noi făceam o peliculă de fundal, iar pe scenă se desfășurau diverse programe. Apoi, lucram și la mesajul lui Ceaușescu din noaptea de revealion, care venea întotdeauna pe 29 seara.” Dar nu regretă. Îi place pelicula, își iubeste munca și tocmai de aia are nostalgie pentru vremurile de glorie de altădată.

Acum nu mai e așa, se fac doar cîteva filme pe an, puține de tot, și studioul luptă pentru supraviețuire, luptă pentru comenzi. Iar marea teamă a doamnei Liliana este că vor fi ultimii angajați. „Pericolul care paște Sahia sînt salariile mici și riscăm să nu mai vină nimeni și să rămînem fără oameni.”

Contract negociat la sînge

În birou, intră un tînăr, iar directoarei de o zi i se spune că trebuie să negocieze un contract pentru montarea unui panou publicitar în curtea studioului. Și dacă doamna e un pic derutată, pînă la urmă reușește chiar să obțină un preț mai mare decît l-au cerut inițial directorul general și directorul economic. Cu 100 de euro mai mare. Plus condiția clară ca respectivul panou să fie montat în așa fel încît să nu acopere un banner al studioului. Chiar și Marius Iurașcu a rămas impresionat. „E bun exercițiul, pentru că află și domnul director ce probleme avem noi, iar noi aflăm ce probleme are el”, e convinsă Liliana Vlad. Apoi mă invită să mă trec pe la ea, să-mi arate cum se montează un film pe peliculă.

URMEAZĂ PRIVATIZAREA

Studioul cinematografic Sahia Film urmează să fie privatizat, alături de Rofilm și Animafilm, de Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului (AVAS), potrivit proiectului de modificare a Ordonanței Guvernului 39/2005 privind cinematografia, precum și a Legii nr. 328/2006 pentru aprobarea OG nr. 39/2005, lansat de Ministerul Culturii în iulie 2007, ce implică și transformarea Regiei Autonome a Distribuției și Exploatarei Filmelor „RomâniaFilm” (RADEF) în societate comercială pe acțiuni.

» **„Eu știu pe de rost ce casete sînt în arhiva noastră. N-am nevoie de calculator, dacă mi se cere ceva știu imediat. Singurul lucru care îmi trebuie e numărul de casetă sau numărul de cutie, dar uneori îl știu și pe acela.” – Liliana Vlad, documentaristă cineafricană și director pentru o zi**

SUPLIMENTUL LUI JUP

Sala de spectacol a teatrului a fost repede invadată de un public mixt, format atît din americani, cît și din români, venit să asiste la acest eveniment realizat de cea mai proeminentă personalitate teatrală din diaspora românească.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCUI

De la OJ Simpson la „Famiglia” Simpson

Campionatul Mondial de Fotbal din 1994 a debutat cît se poate de spectaculos. Nu a început cu un meci de deschidere senzațional, ci cu o urmărire la mari viteze pe autostrăzile din California. În epoca lui Bill Clinton (la ei) și a lui Ion Iliescu (la noi), fostul mare jucător de fotbal american OJ Simpson fugea de poliția din State, după ce fosta soție și iubitul acesteia fuseseră asasinați. Cursa de Formula 1, transmisă live de toate televiziunile americane și încheiată cu arestarea lui Simpson, a fost o mostră de justiție în acțiune la televizor.

Meciul România-Olanda, care va stabili măcar o calificată la Europele de fotbal din 2008, va avea loc sîmbătă, la Constanța. Cu trei zile înainte, într-o seară de miercuri, TVR a difuzat o casetă cu un actual pînă de curînd și un fost ministru trecîndu-și unul altuia un plic. Decebal Traian Remeș și Ioan Mureșan nu sînt jucători de fotbal american, dar au notorietatea locală comparabilă cu aceea a starului din NFL. Și asta, pentru că respectivii, luați la pachet, au ocupat două funcții cheie în ultimul deceniu: unul a condus Finanțele și Agricultură, celălalt, doar Agricultură. Urmărind înregistrarea dată pe postul public, preluată apoi de toate celelalte televiziuni, mulți și-au murmurat în barbă: încă o mostră de justiție în acțiune!

Cum s-a terminat procesul lui OJ Simpson cred că se știe: fotbalistul a fost achitat, deși majoritatea americanilor erau convingși de vinovăția sa. Cum se va termina un eventual proces în care cei doi ro-

mâni verzi din Ardeal vor fi fost puși sub acuzare nu știe nimeni. În fond, e problema Justiției să-și facă treaba. „Au!”, vorba celebrului domn cu laptop de la Antena 3. Am zis Justiția să-și facă treaba? Justiția, prin asta înțelegînd aici procurori, judecători, polițiști, serești? „Au!”, s-ar repeta Mister Notebook. Păi de unde a pornit caseta înspre mass media?

Americanii au inițiat televiziunea „Fratelui cel Mare”, care observă tot, care transmite arestări în direct, curse pasionante pe șosele după presupuși infractori, procese în prime-time. Românii au reușit să desăvîrșească opera de peste Ocean. Cu o diferență „minusculă”: americanii se ocupă întru totul de transmisi, pe cînd la noi, relatările senzaționale se traduc prin casete video sau/și audio vîrîte pe sub preș. În oricare din cele două situații, presa trebuie să își facă treaba, adică să relateze ceea ce află de la terți.

Problema cea mare nu se află, așadar, în presă. Problema stă întru-nu sau în toate cele patru brațe ale justiției (era să zic, dar mi-am dat peste gură: „caracatiței”!). De acolo răsufă „cu voie”, mereu, informații despre oameni de afaceri și de fotbal aduși la DNA, de acolo ajung casete filmate cu camere mici și costisitoare ascunse-n genți, de acolo aflăm despre scrisori enigmatice ale premierului către președintele și ale președintelui către miniștri. Americanii rămîn cu OJ Simpson liber. Noi ne-am obișnuit deja cu atmosfera absurdă a războaielor din familia Simpson cu ochi albaștri de Dimbovița.

Ellen Stewart a venit special pentru spectacolul lui Andrei Șerban la „La MaMa”

Andrei Șerban a adus cazul Tanacu la New York

„La MaMa E.T.C. & The Romanian Cultural Institute in New York present *Spovedania, a work in progress developed in the framework of Andrei Șerban Traveling Academy based on a novel by Tatiana Niculescu Bran...*”, acesta e titlul mesajului pe care l-am primit pe adresa mea de email de la Columbia University.

Adrian Roman, Masterand regie teatru, Columbia University, New York

Era vorba despre un spectacol în lucru, realizat de Andrei Șerban pe marginea unui caz real petrecut în România anul 2005, exorcizarea unei tinere de către preotul dintr-o mănăstire uitată de lume.

Mă aflam în România în iunie 2005, așa că am avut ocazia să urmăresc prezentarea acestui teribil caz în mass media românească. Părea a se încadra perfect în seria de crime și violuri de la ora cinci. Eram deci foarte curios să văd cum o astfel de știre, atît de tragic ancorată în realitatea românească, va putea fi elevată la un nivel care să aibă rezonanțe atît în conștiința românească, cît și în cea americană. Mai mult decît atît, cum va supraviețui ea în atmosfera unui teatru de prestigiu internațional așa cum este „La MaMa”?

Sala de spectacol a teatrului a fost repede invadată de un public mixt, format atît din americani (foarte mulți actori studenți la Columbia University), cît și din români, venit să asiste la acest eveniment realizat de cea mai proeminentă personalitate teatrală din diaspora

românească. Spectacolul a început după o scurtă introducere făcută de Ellen Stewart (doamna teatrului experimental din SUA), care a venit în scaunul cu roțile pentru a asista la spectacol, și de Andrei Șerban, care îi datorează celei dintîi debutul său la New York.

Scena aproape goală, cu un decor minimal, în ciuda faptului că ar fi putut să constituie un impediment în înțelegerea spectacolului, permite actorului libertatea și puterea apariției sale scenice. Întregul spectacol se desfășoară sub forma unei reconstituiri – ancheta făcută de poliție pentru a elucida cum s-au petrecut faptele acestui nefericit caz de la mănăstirea Tanacu. Procedul reconstituirii folosit de Andrei Șerban, atît de specific teatrului analitic, funcționează ca un fel de investigație în lumea subconștientă a diverselor personaje, pe care Șerban le conturează cu tușe groase.

Totul începe cu întrebarea simplă: „Cum s-a întîmplat?”, adresată de polițistul care conduce ancheta călugărilor și martorilor evenimentelor. Acest „cum s-a întîmplat?” incită la reconstituirea faptică a tragediei, întreruptă în mod exploziv de fragmente de povestire care însă nu mai sînt prezentate la modul trecut, ci prezent.

Pendularea între un timp trecut, al reconstituirii, și un timp prezent, teatral, în care evenimentele se întîmplă sub ochii spectatorilor, creează o stare halucinantă, care însă menține treaz interesul publicului. Această stare este amplificată de extinderea spațiului scenic pînă în mijlocul spectatorilor, ba chiar și sus, în balcoane.

„Work in progress”

Un efect foarte puternic îl constituie folosirea în construcția spectacolului a unei distribuții duble pentru rolul călugăritei Irina, decedată în urma ședinței de exorcizare. Cu toate că ar fi putut produce confuzie în desfășurarea

liniară a reconstituirii, acest procedeu a dat naștere, în mod surprinzător, unui dublu metafizic. O oglindă stranie în care Irina se reflectă denaturat, alune-cînd spre o zonă a subconștientului populat cu demoni și de un erotism macabru.

Universul teatral creat de Andrei Șerban, deși folosind imagini atît de specifice spațiului românesc (din care nu au lipsit micii și manelele), se aseamănă într-un anume fel cu cel al romanelor lui Bulgakov, în care entități supranaturale demonice coexistă în aceeași realitate cu cea a omului de rînd.

Transportat în universul fantasmatic al călugăritei, publicul asistă la o scenă orgiastică în care Irina se află sub puterea unui incubus reprezentat de Jackie Chan, personajul principal al filmelor cu karate, care o fascinează pe fata proaspăt ieșită dintr-un orfelinaț infernal.

Scena finală este emblematică pentru întregul concept al spectacolului, suprapunînd realitatea cotidiană cu supranaturalul. Irina apare în imaginația călugărilor într-o formă ambiguă și incitantă, în același timp demon erotic care îi torturează conștiința, dar și înger pazitor însoțindu-l în suferința sa.

Publicul rămîne rareori în întregime la discuția de după un „work in progress”, așa cum, cu modestie, și-a numit Andrei Șerban spectacolul. De data aceasta însă, după minute în șir de aplauze, oamenii parcă nu mai voiau să se desprindă din starea de electrizare în care s-au lăsat atrași.

Andrei Șerban Traveling Academy este un proiect inițiat și finanțat de Asociația ECUMEST și de Institutul Cultural Român din New York.

Actorii: Csilla Albert, Richard Balint, Ionuț Caras, Ramona Dumitrescu, Cristian Grosu, Cătălin Herlo, Cristina Holtzi, Silviu Iorga, Mara Opreș, Florentina Țilea, Andrea Tokai.

PUBLICITATE

Ochi în ochi la „TAMper2”

Radu Afrim și Árpád Schilling sînt regizori-lumi. Recognoscibile, reversibile, rotunde. A-i pune într-un context de comunitate artistică, așa cum a reușit să facă anul acesta

TAMper2, în perioada 24-27 septembrie, înseamnă a le rula pe verticală și pe orizontală obsesiile stilistice, căutările, afinitățile și link-urile pe care fiecare le asociază teatrului.

Mihaela Michailov

Schilling e un regizor cu mîntea brici. Un creator care vitalizează fluid și frust organisme textuale clasice, cu care orice spectator contemporan rezonează, pentru că regizorul maghiar știe cum să extragă din ele exact conținutul autentic uman.

În 1995 a înființat compania *Kretakör/Cercul de cretă*, invitată la cele mai importante festivaluri din lume. Metoda de lucru a lui Schilling presupune o perioadă de cantonament artistic, în care regizorul se retrage împreună cu actorii și lucrează intens pe text. Schilling dă teatrului garda teatralizării jos și propune o reflecție asupra convențiilor deconstruite pe parcurs ce sînt instalate. Gîndirea lui Schilling e atît de clar articulată încît, în spatele fiecărei replici, e o acțiune pe care o vezi direcționată cu o precizie de punct ochit, punct lovit. Schilling ținește în interiorul deconvenționalizării și umanizează teatrul expus, arătat, declamat, teatrul care strigă și dă din mîini.

Pescărușul e montarea castrării viselor, a burdușirii iluziilor cu absurd. Actorii pun la bătaie toată neputința în care-și bălăcesc speranțele. Ridicolul devine miza consistentă a concepției regizorale. Un ridicol care funcționează ca supapă perfectă pentru sublimarea dorințelor unor ratați de multe ori ignoranți și ipocriți. Schilling aduce lumea din sala-scenă în pragul derizivității maxime și face mișto de încercările disperate ale fiecăruia de a conta pentru cei din jur. Teatrul nou în care crede Treplev e un fis cu fum, visul Ninei de a deveni actriță frizează delirul, prejudecățile sînt construcții fictive găunoase, nimic nu are valoarea și autoritatea de care pare doar că face abuz. Lumea lui Schilling e o insultă fragilă care-și numără secundele

pină la declicul scufundării.

În *Pescărușul*, actorii respiră lîngă spectatori. Se scarpină și se joacă cu fermoarul în timp ce se căznesc să nu plîngă. Își înghit disperarea cu sughițuri care explodează în hohote de ris. Aluneacă în patetisme și se trezesc brusc, după ce situațiile penibile în care ajung le dau cîteva palme. Dansează halucinant – contorsionările Mașei sînt ultimele zvicniri de viață – pe muzica unei iubiri eșuate în resemnare. Își spun textul presărați printre spectatorii transformați în acționari direcți ai unui scenariu dezvoltat sub ochii lor. Asocierea celor mai bulversante contraste e fără fisură. Contrapunctul naște teatrul lui Schilling, a cărui autenticitate vine din situarea între empatia dată de mimesis și convenția pură în cadrele căreia se joacă un spectacol. Schilling face teatru din filtrarea teatrului, din coborîrea lui într-un spațiu strîmt, în care niște oameni vin și spun o poveste cu dublă apartenență. E, pe de o parte, povestea circumscrisă unui context dat și, pe de altă parte, povestea care-și circumscrie noul context dat, care tractează pe loc privirea spectatorilor. E povestea apropiată cu un marcaj de distanțare obiectivă absolut firesc, și dată mai departe. Exact așa cum spectacolul este repetiția unei reprezentări unice care se umanizează de fiecare dată altfel. Aici și acum înseamnă, de fapt, producere continuă, niciodată la fel, a spectatorului în raport cu ce vede. Tocmai de-asta accentul cade, în viziunea lui Schilling, pe spectator, pe cel care ajunge să fie reprezentat de ceea ce percepe. Autoritatea scenei e dejucată abil. Actorii sînt oameni ca tine, sînt oamenii de lîngă tine. Teatrul e acțiunea de a te gîndi la privirea celui care te privește.

Schilling re poziționează critic față de greutatea pe care o dai unui text și îți decongestionează receptarea.

Hamlet „iese în stradă”

Hamlet-ul lui e un performance-lamă de cuțit, un show al fentării morții și al jupuirii convențiilor. Un tip în hanorac e pus într-un context de criză: acțiunea de a omorî. Și înțelegi de ce, venit din bibliotecă, apăsător de intelectualisme, devine hip-hopper, băiat de cartier, în momentul în care își dă seama că trebuie să facă ceva. Hamlet „iese în stradă”, iese în dezordinea care-i sfidează toate regulile.

Replicile sînt acțiuni încărcate de o tensiune atît de violentă, încît simți cum toate personajele, jucate doar de 3 actori, se depun în tine și te țin sub foc continuu. Dintr-o piesă care mizează atît de mult pe intervențiile teatralității, Schilling face o *performance* hip-hop frontal și fără fițe dubitative. Regizorul spală gîndirea de filosofie ei și merge pe sincronizarea perfectă gînd-acțiune.

Schilling pune în prim plan *hibridizarea identității*. Devine atît de puțin important cine ce este, încît singurul lucru care ajunge să conteze e relația cu planurile de acțiune, în care personajele plonjează ca în niște cutii de rezonanță. Mîntea e feliată în bucăți, o mînte-link care se autoincomează și care își testează limitele raționalizării și ale schizoidiei.

Ce face Schilling nu e teatru, nu e reproducerea unui text mai mult sau mai puțin știut. E reprezentarea cerebrală și afectivă a unui conținut dramatic care devine al tuturor spectatorilor, fiind, în același timp, profund personal legat de cei care îl fac.

Schilling creează o anatomie a spectatorului inclus, pe care nu-l scapă nici o secundă din ochi. Singura modalitate de a ține viu un spectator e de a-i descenraliza uman și deci sensibilizant privirea, de a-l tracta în interioarele unei povești.

Hamlet, în regia lui Árpád Schilling

PUBLICITATE

Convocator

STIMAȚI TOVARĂȘI,

Organizația de bază a persoanelor interesate de cultură vă convoacă în ziua de marți, 16 octombrie, la orele 18.00, în incinta Casei de Cultură „Mihai Ursachi”, din Copou, la dezbateră plenară cu tema „Nostalgii comuniste” susținută de tov. Paul-Bădescu A. Cezar și tov. Ernu A. Vasile, scriitori. Ordinea de zi va fi condusă de tov. Danilov Nichita și tov. Lăzărescu Florin, autori. Vă așteptăm cu drag!

o manifestare:

POLIROM

Seria Culturală Programare României

Centrul de Cultură „Rosetti Tescanu – George Enescu”

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

MARATONUL DE LA SIBIU A REUNIT 80 DE POEȚI

Au citit din zori pînă după miezul nopții

Fluviu de poezie la Sibiu. Timp de cincisprezece ore au citit cei peste 80 de poeți, cei mai buni dintre cei buni, reuniți pe 5 octombrie, la Maratonul European de Poezie, organizat de Asociația Scriitorilor Profesioniști din România.

Veronica D. Niculescu

Grupate în module de cîte o sută de minute, fiecare moderat de cîte un critic, lecturile din maraton s-au asemănat mai degrabă cu o probă de ștafetă: stiluri, voci, atitudini extrem de diferite s-au succedat din zori pînă tîrziu în noapte, în Aula Magna a universității sibiene, apogeul fiind atins pe înserate.

Poeții au început să apară dimineața pe la 8 și un pic, pe cînd alți confrăți de-ai lor încă dormeau. Maratonul avea să țină pînă după 2 noaptea. Cam o treime dintre participanți au venit de la început, fiind întîmpinați de scriitorul Andrei Bodiu, organizatorul frumoasei nebunii, și de Ioan Radu Văcărescu, președinteleUSR Sibiu. Criticul Ion Bogdan Lefter, președintele ASPRO, a dat startul: „Pornim. Sper că o să și sfîrșim cu bine! Cred că ideea lui Andrei e absolut colosală. Ideea de a pune la un loc atîția poeți să citească pînă tîrziu în noapte e una nemaiomenită. Și, așa adăuga, simpatică, amuzantă, mortală!”

În maraton s-a pornit cu un omagiu adus poetului Mircea Ivănescu, căruia starea de sănătate nu i-a permis să participe. Ioan Radu Văcărescu a citit un text emoționant, care reda întîlnirea din vară, cînd Ivănescu fusese invitat la maraton.

Laț de stiluri

Cîți poeți, attea stiluri a reunit maratonul. Poeții au citit cîte zece minute, formînd un laț de genuri, voci, atitudini,

spre deliciul celor din sală. Florin Iaru a fost cel dintîi care a făcut spectacol, citînd de pe laptop poeziile bulgarului Marin Bodakov, care încă nu ajunsese. Spectacol avea să facă, în cea de-a doua parte, și Santha Attila, care și-a recitat poemele în maghiară, lăsîndu-l pe Caius Dobrescu să citească varianta în română, cu tot cu acele „cuvinte interzise”. Și Nora Iuga a emoționat cu a sa *Fetiță cu o mie de riduri*, arătînd că șarmul nu are vîrstă.

Mircea Cărtărescu și-a făcut apariția în prima pauză, împreună cu soția, poeta Ioana Nicolaie. A fost de îndată înconjurat de poeți și admiratori, unii îmbrățișîndu-l, alții rugîndu-l să facă poze împreună.

Virful, pe înserate

Maratonul a devenit tot mai spumos cu trecerea orelor. În sală și pe holuri se făcea schimb de cărți și se discuta aprins. Apogeul a fost atins seara, cînd au intrat în scenă numele cele mai sonore. Sala a fost arhiplină și s-a stat și în picioare cînd Mircea Cărtărescu avea să citească poeme de acum mai bine de 20 de ani. Vedetă incontestabilă a maratonului, Cărtărescu a strălucit în fiecare minut al prezentei sale. Modest, a stat pe culoar în picioare sau ghemuit la perete pînă i-a venit rîndul, iar apoi a anunțat că va citi doar puțin, fiindcă îi va lăsa pe „poeții activi” să recite mai mult. La *Stelute în genele ei* și *Corina (recent mîrîtată Achimescu)*, publicul a încremenit și nici măcar între poezii nu s-a mai auzit vreo șoaptă. În același modul de virf, francezul

Jacques Jouet a recitat poemele sale de metrou, traduse în română de Letiția Ilea, Ovidiu Nimigean l-a adus la maraton pentru cîteva minute pe marele absent Emil Brumaru – „Dragă Emil, Dacă mi-aș face o listă de teme...” –. Constantin Acosmei a recitat imposibil, deși a stîrmit cele mai multe hohote de rîs, Dumitru Chioaru a plimbat ascultătorii pe la *Moara de scoarță*, Andrei Codrescu i-a dedicat poeme Ruxandrei Ceseraneu, cea care ne-a păcălit pentru o clipă cu codețele ei jucăuse, încheind seria recitalurilor cu forța unei furtuni de vară.

Noaptea, la final de maraton, programați astfel pe principiul rezistenței fizice, au citit majoritatea poezilor tineri – Dan Sociu, Dan Coman, Claudiu Komartin, iar lațul lecturilor s-a încheiat cu versurile sibianului Radu Vancu.

Andrei Bodiu: „Sînt într-un fel de transă”

Ce reacții ați primit pînă acum?

Reacții deosebite, în primul rînd de la participanți, dar și de la public, de la media. Probabil contează și ideea de Capitală Culturală, și cea de maraton. Mi se pare absolut remarcabil. Pe măsură ce numele invitaților devin tot mai sonore, va fi o creștere. Eu cred că toți cei care au venit au avut de cîștigat.

Sînt și cîteva absențe notabile...

Emil Brumaru m-a ținut tot timpul într-un fel de șah. Bănuiam că nu va veni. Ion Mureșan primește un premiu la Sighet, l-am înțeles. Mircea Pe-tean are niște lucrări în tipografie, Carmen Puchianu a pierdut trenul... Dar, în rest, toată lumea e aici.

Mircea Cărtărescu: „Crema poeziei românești”

Mircea Cărtărescu a participat la Sibiu la trei evenimente paralele: Maratonul European de Poezie, Festivalul European de Poezie și a șasea sesiune a Parlamentului Cultural European.

Despre maraton, Mircea Cărtărescu ne-a declarat că „este un lucru care se face de multă vreme în Europa. Există forme speciale prin care poezia încearcă să intre în circuit: poetry slams, maratoane de poezie și forme specifice, care combină mai multe arte. Maratonul este important pentru că adună mai multe forțe și se presupune că are o forță de impact deosebită”.

„La Sibiu se va aduna crema poeziei românești de azi, cu foarte puține excepții, de exemplu poetul Emil Brumaru care n-a mai putut veni. Sînt poeți din toate generațiile, de toate orientările”, ne-a spus Mircea Cărtărescu. Scriitorul consideră că, dacă cineva ar fi putut sta de la un capăt la altul, și-ar fi făcut o idee foarte bună despre ce înseamnă poezia azi, dar și cine a stat doar o oră este în cîștig. „Am să citesc texte scrise cu mulți ani în urmă, fiindcă, așa cum știți, în ultima perioadă am încercat să scriu poezie în proză”, ne-a mărturisit Mircea Cărtărescu înainte de maraton.

Florin Iaru a făcut show la Maratonul European de Poezie

MARATONUL ÎN CIFRE ȘI NUME

» Pentru cel mai ambițios proiect literar din programul „Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007”, Ministerul Culturii nu a alocat nici un leu.

» Ordinea celor 87 de autori a fost aleasă astfel încît să existe o armonie nu numai în privința stilurilor și a vîrstelor, dar chiar și a vocilor.

» Moderatorii modulelor: Caius Dobrescu, Alexandru Mușina, Virgil Podoabă, Andrei Bodiu, Ion Bogdan Lefter, Andrei Terian, Dragoș Varga, Adrian Lăcătuș.

» În fiecare interval de 100 de minute a recitat cîte un invitat străin.

» Poeții străini invitați: Marin Bodakov (Bulgaria), Dariusz Sosnicki (Polonia), Garaczi László (Ungaria), Paolo Texeira (Portugalia), Jacques Jouet (Franța), Ernest Wichner (Germania), Emilian Galaicu-Păun (Republica Moldova), Jan Mysjkin (Belgia), Grigore Chipier (Republica Moldova).

JUAN MANUEL DE PRADA ȘI-A ADJUDECAT PREMIUL PLANETA LA DOAR 27 DE ANI

„Am simțit dorința de a mă transforma în cel care spune povești celorlalți”

Pe Juan Manuel de Prada nu l-am cunoscut atunci când a venit în România, anul trecut, cu ocazia publicării variantei românești a romanului *Furtuna*, cartea cu care a obținut prestigiosul Premiu Planeta la numai 27 de ani. Am citit cartea și am scris recent despre ea. Poate nu exact așa cum i-ar fi plăcut autorului, care, iată, consideră că nu există nici o similitudine între povestea misterioasă a tabloului al lui Giorgione și povestea altui tablou celebru dintr-un bestseller recent. Chiar dacă poate nu am ajuns la „miezul lucrurilor” și în

cea ce mă privește senzația de contrariere persistă, trebuie să recunosc că discuția care urmează (care mi-a dezvăluit, dincolo de întrebările în sine, un autor plin de solitudine și departe de orice vedetism la care ar fi poate îndreptățit) m-a făcut curioasă față de celelalte cărți ale sale, față de aceasta la care lucrează și care se petrece în timpul războiului civil și față de un personaj în sine. Juan Manuel de Prada e pe buzele tuturor spaniolilor atunci când îi întrebi despre literatura spaniolă contemporană.

Interviu realizat de
Luminița Marcu

Faptul că spaniola e o limbă vorbită de aproximativ 500 de milioane de oameni e un noroc pentru un scriitor spaniol, o șansă unică, un scriitor român ar putea fi melancolic în acest sens...

scrieți într-o limbă așa de puternică cum e spaniola e o garanție a acestui succes internațional?

Ca tînăr scriitor ați simțit că sistemul editorial spaniol v-a susținut, că v-a promovat?

Ei, adevărul e că nu tocmai. Cu excepția începuturilor mele, da, nu pot să mă plîng că n-aș fi putut să-mi public cărțile la o editură onorabilă. În acest sens nu pot să mă plîng, pentru că iată, de pildă, ultimul meu roman a fost publicat de Editura Seix Barral. Dar acum, totuși, asta nu înseamnă că sistemul editorial spaniol susține și promovează opera mea, pentru că nu este așa. Însă la urma urmelor, fiecare editură lucrează după propriile puteri în promovarea propriilor autori.

Nu începe îndoială că pentru un scriitor o asemenea limbă reprezintă un mediu foarte bun, pentru că există această cantitate potențial enormă de cititori. Oricine scrie în limba spaniolă se bucură de această circumstanță fericită. E un avantaj foarte mare. Totuși, să nu ne iluzionăm. Așa cum stau lucrurile în ziua de azi, fără un sprijin din partea unor instanțe care nu au nici o legătură cu literatura, e foarte greu de ajuns, de pildă, la potențialii cititori din America latină.

Succesul internațional vine tot din lumea anglo-saxonă sau faptul că

Nu putem să nu recunoaștem că o traducere în limba engleză îți deschide porțile practic către orice mediu lingvistic, din simplul motiv că un roman în engleză poate fi citit de cititori sau de editori din orice parte a lumii (nimeni nu poate pune la îndoială hegemonia englezei în lumea de azi), deși întotdeauna e nevoie, sigur, de o anumită bunăvoință din partea publicului. Succesul într-o țară importantă, ca Franța sau Germania, poate trezi interesul editorilor din alte țări, de asemenea importante. Dar totuși nimic nu se compară cu succesul unei cărți în Statele Unite, pentru că tot ce se întâmplă aici se repercutează în restul lumii și trezește interesul aproape inevitabil.

Cînd ați primit Premiul Planeta, la 27 de ani, v-ați simțit deja un scriitor consacrat?

Cred că scriitorul se consacră de-a lungul vieții sale și cu fiecare carte pe care o publică. Totuși, dacă mă gîndesc la această întrebare să zicem cu mai puțină exigență, aș spune că consacrarea mea a venit odată cu primul roman, *Măștile eroului*. Premiul Planeta mi-a deschis drumul către un număr mai mare de cititori și mi-a infuzat o mare doză de siguranță și de încredere în posibilitatea de a mă dedica meseriei de scriitor.

Cum vedeți acum romanul Furtuna cu care ați cîștigat Premiul Planeta?

Cu distanța pe care timpul și evoluția mea ca scriitor o pun în mod natural între mine cel de acum și toate cărțile pe care le-am scris în acești ani. Gîndiți-vă că *Furtuna* s-a publicat acum zece ani și că, deși sînt același om, universul meu literar – ca să-i spunem într-un fel – și neliniștile mele de azi merg în alte direcții. Cred că asta i se întîmplă oricărui scriitor, cu trecerea timpului își vede producțiile cu o oarecare distanță. Asta nu înseamnă că reneg ceva, ba chiar dimpotrivă, pentru că atunci cînd recitesc unele pasaje din cartea citată mă mir de cum puteam să scriu la douăzeci și cinci de ani. Ceea ce un scriitor trebu-

„AMINTIREA VIZITEI MELE ÎN ROMÂNIA E FOARTE PLĂCUTĂ”

Ce carte urmează să publicați?

Lucrez la un roman care se petrece în timpul războiului civil de la noi.

Dacă ar fi să veniți din nou în România, ce ați vrea să revedeți?

Atmosfera așa de caldă a străduțelor bucureștene și senzația de inocență care nu a fost copleșită încă de frenezia capitalistă. Trecerea timpului într-un oraș care, încercînd să-și recupereze trecutul cel mai prețios, se uită spre viitor cu o privire curată și plină de speranță, ca aceea a unui adolescent. Și, de asemenea, ospitalitatea și căldura oamenilor pe care i-am întîlnit în România. Amintirea vizitei mele în România e foarte plăcută, vă rog să mă credeți.

ie să evite e să cadă într-un fel de complezență, pentru că altfel e pierdut. Scriitorul trebuie să fie exigent cu el însuși și să încerce să se depășească cu fiecare carte pe care o publică. Asta te face să devii criticul tău cel mai acerb, dar e și o atitudine, cred eu, foarte productivă.

Faptul că în carte e vorba despre misterul unui tablou de Giorgione n-a făcut ca unele voci să găsească similitudini între cartea dumneavoastră și teme asemănătoare din unele best-seller-uri?

Nu, Slavă Domnului, asta nu s-a întîmplat. Și nu din întîmplare: cartea mea, *Furtuna*, nu a fost asociată acestor best-seller-uri abominabile pentru că nu are nimic în comun cu ele.

Într-o conferință ținută în fața unui public de liceeni spuneți că ar trebui să încerce să-și aleagă meseria nu în funcție de beneficiile materiale, ci

de propria vocație. Cînd și cum v-ați descoperit vocația de scriitor?

Încă de cînd eram foarte mic, de la cinci sau șase ani, mergem ca bunicul meu să citim în biblioteca publică a orașului în care am crescut, Zamora. Acolo, încă de la primele lecturi, am simțit dorința de a mă transforma în cel care spune povești celorlalți, la fel ca autorii care semneau cărțile pe care le citeam eu.

Credeți că într-o țară ca Spania scriitorul poate ajunge să aibă o meserie profitabilă și apreciată social?

Cred că da, deși nu la nivelul la care ar trebui, mai ales dacă facem o comparație cu alte meserii care cîștigă mult mai mult respectul oamenilor, pentru că au o mai mare expunere mediatică sau pentru că sînt în mod tradițional considerate meserii serioase. Nu trebuie să uităm că meseria de scriitor e un pic ciudată, mai ales dacă nu e însoțită de succes și considerație socială.

PUBLICITATE

Radio România Cultural
GRAFFITI
o interfață a culturilor europene

GRAFFITI
o luptă dreaptă în arena diversității

GRAFFITI
un roman la minut - decupat din istoria cotidiană

GRAFFITI
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni până joi,
de la ora 14:30

GRAFFITI
cu Adela Greceanu și Ioan Budura

fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

Buzărin vert Geambașu n 2-0 pentru g

„Cronicarii sportivi fac parte dintr-o categorie specială a ziaristilor.” Așa este cel mai des întâlnit truism al celor care privesc gazetăria de acest tip drept una desuetă. Fraza de mai sus este sinteza în cuvinte a pariului pierdut cu propria realitate de cei care nu citesc despre sport, care nu se uită la sport, care scot câte un „cîmîh!” mental – eventual, graseiat! – la orice apropiere de sport.

Alex Savitescu

Risc o afirmație și pun drept gaj rezultatele echipei mele favorite în dubla cu Sevilla: „sportofobii” s-au cutremurat de greață când, în urcușul lor întru căutarea sexului îngeresc, s-au împiedicat de cărțile lui Alin Buzărin și Cristian Geambașu.

„Scriu din viața oamenilor și probabil că scriu foarte bine.” A spus treaba asta un individ, Fanfan, care a învățat condeul în pușcărie. Eu o pun drept definiție pe toată tagma ziaristilor adevărați și îi includ aici și pe domni despre ale căror volume se face vorbire astăzi. Așa ar trebui să fie, în fond, singurul criteriu după care să se ghideze toți deștătorii de presă și de cărți.

În ordinea numărului alfabetic de pe tricou, 1. Buzărin

„Din bube, mușcături și noroi...” Ca un vechi cititor al lui Alin Buzărin, îmi revin în minte versurile la fiecare articol al său. Și asta pentru că temele preferate de Alin Buzărin în articolele sale sînt croite pe hidoșeniile zilnice din sportul nostru românesc. Dacă Gigi Becali sau oricare alt personaj „arghezi-an” va lăsa vreo diră peștișă în discursul public sau în comportament, vei ști, aproape sigur, că autorul *Raportului de cornere* stă la pîndă în spatele său. O simplă mostră, dintr-un text despre Înalt Prea Finanțistul țării, G.B.: „Un miliardar după care atîrnă o cohortă de nevolnici, în așteptarea salvatoarei sute de dolari. Un om extrem de bogat, a cărui mamă se pitește sfîlnică după ușă, complexată de camera operatorului și de personalitatea fiului”.

Stilul lui Alin Buzărin îmi amintește de unii editorialiști din Insulă, la fel de acizi cînd vine vorba de pîrul și cariera oxidate ale lui David Beckham sau de prostiile făcute de oricare alt personaj din sportul britanic. La fel ca un vînător care alege gloanțele cele mai periculoase, autorul de față folosește adjectivele cu capacitate distructivă sporită. Stilistica sa e total străină eufemismelor,

pentru că nu-i stă în stil să-l facă „lipsit de minte” pe un personaj, ci să-i alinieze substantivului un crunt „cretin”. În consecință, Buzărin nu se sfiește să-i facă tîmpiți pe cei care merită calificativul ăsta, nici să-i arunce-n lumina ridicolului pe cei care acceptă, eventual cu semnătură, un moment de idiotenie. Nu contează dacă în povestire e vorba de oameni publici foarte ușor de atacat sau de mituri ale sportului. Un text excelent al celui menționat e cel în care vorbește despre obiceiul „cu specific național” de a-i face generali, chestori sau mai știu eu ce pe sportivii de performanță: „Să trăiți, dom general Iordănescu, amintirea meciului de la Erevan vă prezintă onorul! Săru mina, să trăiți, doamna chestor Lipă, ramele de canotaj aliatele regulamentar sînt gata pentru revista de front. Atențiune, Kant, atențiune, Hegel, pentru domnul chestor Dinu, prezențați arm!”.

Am sentimentul, ca un cititor zilnic și fervent al „Gazetei sporturilor”, că Alin Buzărin e cel mai înjurat editorialist, atît pe blogurile site-ului, cît și prin birourile unora dintre fețele înalte (nu și late!) din sport. Ca ziarist e extrem de periculos și de suspect să obții unanimitate. Și e extrem de confortabil să te injure toată lumea!

Și 2., Geambașu

Alin Buzărin face parte din categoria jurnaliștilor cu stil acid și mitralieră de cuvinte la purtător. Cristian Geambașu, deși aflu din prezentare că e buzoian, aduce în scriitură cu un ardelean minuțios, dar, atenție!, la fel de tăios ca orice editorialist de calitate. Buzărin e omul mitralieriei zgomotoase care aruncă personajele-n ridicol, Geambașu are vocația lunetistului care te trece anonim cu amortizorul montat.

Și-n cazul de față, păcătuiesc, poate, prin fapt că sînt un cititor vechi al domniei sale. Dar, poate tocmai de asta, îndrăznesc să spun că sus-numitul Cristian Geambașu m-a fascinat întotdeauna, pentru că are vocația atît de rară a omului de reportaj. A celui care vede strîmbul și nefirescul chiar și-n liniștea unui simplu drum

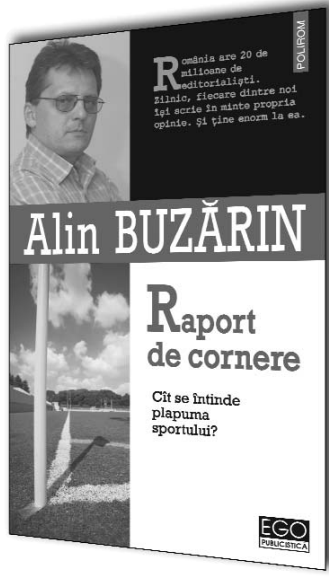
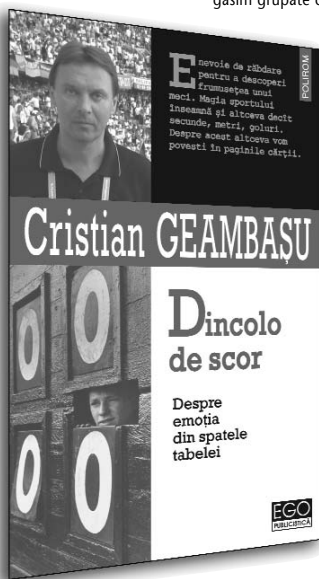
prăfuit. Nu știu cît de adevărat o fi, doar autorul poate să-mi confirme presupuziția, Cristian Geambașu pare a fi un vechi cititor de reportaje și de presă franceză. Aproape toate editorialele sale au în mijloc descrierea, și iață o singură dovadă, dintr-un text numit *Pastele*, care face vorbire despre ceea ce autorul numește „meteo-dependența” sportului-rege în România: „Stadionul Ghencea, început de decembrie, anul de grație 2002. Reportajele de pe celelalte arene repetă cumva peisajul. Predomină griul, verdele ierbii fiind în mod evident o prezență ilicită în peisaj. Ninge rar, pîlcuri de suporteri înfruntă frigul tropăind. (...) Odată, fiecare cetățean avea datoria de onoare să planteze un pom. Ce-ar fi dacă am actualiza pușin și fiecare om de fotbal ar fi dator patriei cu un metru pătrat de gazon?”.

Nu vorbim aici despre un Geo Bogza al reportajului sportiv! Nu, vorbim despre un gazetar care știe să folosească tehnicile potrivite pentru a-și pune în valoare ideile. Dacă nu avem descriere, în unele din textele semnate de Cristian Geambașu avem ironie. Din plin. De altfel, în carte, într-o secțiune numită *Best Ballads* (altă ironie!), găsim grupate cîteva

editoriale în care autorul se substituie unor personaje care legitimează ridicolul unor situații. Unul dintre ele, dedicat tîmpeniei de masă la care subscriu toți distrugătorii de civilizație de pe stadioane, este memorabil: „M-am sculat greu, am gura amară. Sînt nervos, deci exist. Mi-e scîrbă. Deci sînt viu. Aș sparge ceva. Un dulap, un geam, o căpățînă, orice. (...) Trăim periculos, ne hrănim cu teama voastră. Iar îmi zîcnesc tîmplele și simt nevoia să mă descarc. (...) Dar nu mai e mult și începe. Intre timp învățăm. Nu-mi trecuse prin cap la ce servesc dalele din bordură”.

Fluier final

Să fii cronicar sportiv e o meserie la fel de grea ca aceea de scriitor. Nici Cristian Geambașu și nici Alin Buzărin nu cred că au pretenția de a fi scriitori. Dar ei fac parte din tagma restrînsă a gazetarilor care au de spus ceva publicului. Iar un gazetar bun scrie texte care pot scoate limba momentului prezent și care au capacitatea de a nu se ponosi cu trecerea timpului.

rticalizează, marchează: gazetărie

„Sportul nu se termină niciodată la porțile stadionului”

Interviu cu Alin Buzărin și Cristian Geambașu

Pe forumul „Gazetei Sporturilor” a apărut un leitmotiv în comentariile cititorilor de când au fost anunțate volumele. Cititorii își exprimau dorința ca aceste cărți despre sport să revină la modă ca în vremea regretatului Ioan Chirilă. De ce credeți că a dispărut pentru o vreme acest tip de volum?

Cristian Geambașu: Cartea în general a dispărut din preocupările publicului larg. Iar cartea sportivă cu atât mai mult. Nu mai discutăm de ce se întâmplă asta, pentru că se știe prea bine. Sint alte tentații, trăim în altă lume... Pe de altă parte, eu cred că, dacă sînt arțea către o carte sportivă, oamenii în putea deveni interesați, pentru că întotdeauna într-o carte – chiar și într-una cu subiect sportiv – poți găsi și alte lucruri decît cele pe care vezi la televizor sau le afli de pe Internet.

Alin Buzărin: Carte nu a fost și din motivul pe care l-a enunțat Cristi, dar eu aș fi mai pragmatic și mai tăios un pic și aș adăuga și pentru că nu a avut cine să o scrie. Pentru că ziaristul de sport contemporan rămîne de multe ori prea tributar domeniului din care face parte, și atunci cel capabil să ofere cartea apare doar rareori.

Credeți că volumele acestea vor reuși să ajungă și la un public care nu e neapărat cititor al ziarelor sportive?

Cristian Geambașu: E greu de anticipat. Eu sper să ajungă măcar la un segment important din publicul pe care îl avem noi la „Gazeta Sporturilor”, adică minimalist vorbind, îmi propun alt deocamdată. Noi avem foarte mulți cititori, iar o parte importantă dintre aceștia sînt cititori ai paginii de opinii, unde scriem noi, adică

și eu, și Alin. Sper că acești oameni se vor regăsi și în subiectele care sînt incluse în cărțile noastre.

Alin Buzărin: Eu sper să ajungă și la un altfel de public, pentru că în cele două cărți sînt destule materiale care ating și altceva decît sportul. Numai că aici avem de a face cu impactul comercial. Omul vede că e o carte de sport, iar dacă vine din altă sferă, din altă zonă de preocupări, s-ar putea să fie reticent. De aceea titlul lui Cristi e mai tăios – *Dincolo de scor* –, se spune clar; în cazul meu – *Raport de cornere* –, noțiunea e ceva mai ambiguă, însă tot asta vrea să spună.

Cum s-a schimbat ziaristul sportiv după '89? Ce fel de ins mai este acesta în 2007?

Cristian Geambașu: E greu de descris ziaristul sportiv de după '89. Înainte, ziaristul sportiv era mai linear, cred eu, sau se împărțea în două mari categorii: ziaristul care făcuse școală, mai citise ceva și avea un orizont cultural și ziaristul care număra cornerle, vorba lui Alin. Acum treaba este un pic mai nuanțată, pentru că, din fericire, în presa sportivă și în presă în general au ajuns oameni care nu au putut intra în această meserie înainte de '89. Or, acești oameni, foarte mulți dintre ei, aveau ceva de spus, aveau un bagaj de cunoștințe și suficient talent pentru a face cu dăruire și cu har această meserie. Și atunci, în afară de oamenii care fac muncă de teren și pentru care eu am tot respectul, pentru că știu în ce condiții grele lucrează, sînt și oameni care scriu foarte bine și care se duc și către alte subiecte sau, în orice caz, vād foarte bine legătura dintre sport și lumea inconjurătoare. Sportul este doar o parte a lumii care ne înconjoară, nu se termină niciodată la porțile stadionului.

Alin Buzărin: De acolo începe. Eu zic că s-a schimbat radical ziaristul de sport. În

1989 sau înainte de 1989, acesta era un tip, indiferent de instrucția lui, căruia mijloacele tehnice existente îi limitau foarte mult posibilitățile. Se răcea la telefon din birourile președinților de club, numele jucătorilor se silabiseau. Sigur că acum, în epoca Internetului, a dezvoltării multimedia, vorbim de cu totul altceva. Eu sînt convins că există suficient de mulți oameni care scriu despre sport sau, mai bine zis, care își cîștigă existența din asta – pentru că despre sport scriu și destui scriitori, însă zona lor de preocupări e în principiu alta – și care ar fi făcut față fără probleme înainte de '89. Doar că atunci erau canoane, Ștefan Gheorghiu, primul secretar, secția de presă a CC-ului.

Cristian Geambașu: Pînă la urmă, deși noi avem astăzi acces la Internet, lucrăm cu laptop-urile, avem carduri sau mai știu eu ce, tot talentul și priceperea sînt determinante în această meserie. Dacă înainte, în afară de Ioan Chirilă, Ovidiu Ioanțoala, Vladimir Oлару și încă unul sau doi ziarști, nu prea mai aveai pe cine să conțezi, astăzi cred că lucrurile stau altfel. Numai la noi, la „Gazeta”, sînt șapte-opt nume care ar putea oriunde să scrie oriunde, adică la orice fel de ziar.

Alin Buzărin: Aș mai spune că ziaristul de sport trebuie să aibă un bagaj. Dacă vrea

să scrie la nivel înalt, dacă vrea să scrie editorial, dacă vrea să dea sens, nuanță, substanță reportajelor sale, trebuie să știe cite puțin din toate, adică nu strică să știe și matematică la nivel de clasa a opta, să știe ce e cu legea lui Arhimede, să știe care e capitala nu știu cărei țări din Africa, să știe ce sistem politic e în insula nu știu care...

Cristian Geambașu: Să știe că în Cipru nu se vorbește cipriota, ci limba greacă.

Alin Buzărin: Absolut. E o întîmplare reală asta. Ziaristul de sport nu poate pozești doar că mîngea se află la cutare, iar ala pasează nu știu cui – asta se putea întîmpla în '80 și ceva, cînd se transmiteau 9 meciuri concomitent la radio. Astăzi omul vrea și altceva, vrea interpretare dincolo de informație, vrea opinie, vrea conexiuni în exteriorul lumii strict a sportului.

Cum ați reușit să selectați totuși din foarte multe texte pe care le scrieți, în așa fel încît volumele să nu aibă mii de pagini? Ce criteriu de selecție ați folosit?

Cristian Geambașu: Pentru mine, inițial criteriu a fost cel al unei unități organice a articolelor, al atemporalității. Nu am

vrut să fie articole care să sufere din cauza trecerii timpului, pentru că sînt lucruri care au rămas valabile și față de ceea ce scriam noi în urmă cu patru ani, se pot citi foarte ușor și astăzi, nu par deloc in-actuale. Pe urmă, eu le-am ales pe cele care mi-au plăcut mai mult. Sper să fie alegerea corectă, dar faptul că am reușit să le încadrez în cinci părți în acest volum, și cu colaborarea editurii, cred că este ok. Așa cum arată, volumul este structurat astfel încît cred că merge către un crescendo.

Alin Buzărin: Materialele din aceste cărți sînt în principiu niște materiale antirating. Dacă ne luăm după numărul de cititori care interacționează pe bloguri, acestea sînt materiale mai puțin atractive, pentru că cititorul de cotidian, care se sizează la 10 minute textul pe site, preferă alt gen, preferă genul de polemică, de declarație incendiară care ține o zi și jumătate. Ei, acestea sînt niște materiale generale, care merg spre cultură, spre politică, spre societate, spre cu totul alte zone, și nu ancorate strict de o declarație dată de către un patron cu palat.

Acest interviu a fost difuzat în cadrul emisiunii „Suplimentul de cultură”, la Radio Iași și a fost realizat de Anca Baraboi și George Onofrei

„POLITICA SE AGAȚĂ DE SPORT”

Avem sportul și politică. Face sportul politică sau politică mai degrabă face sport și devine mai suplă?

Cristian Geambașu: Este o relație biunivocă. Și sportul se duce către politică, și politicul vine către sport. Aș zice că mai ales politicul vine către sport, pentru că sportul este o scenă, este o rampă de lansare, un instrument de imagine. Nici nu are rost să enumerăm acum cîți politicieni au fost în ultimii ani pe stadioane numai ca să se afișeze, fără

un interes real. Vedeți ce s-a întîmplat la finala Cupei, unde a fost președintele Băsescu, sau la alte meciuri.

Alin Buzărin: Da, politica se agață de sport. Este un clișeu că sportul a devenit un vehicul electoral. E mai mult decît ațit. Și bineînțeles că se poate și invers, oameni care vin spre sport și prin asta își dobîndesc o notorietate ajung să intre în politică. Și cred că e singura rațiune pentru care investesc și intră în sport. Exemple sînt nenumărate.

PALINDROMAN

Șerban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Era tirziu, aproape miezul nopții.
În ciuda orelor înaintate, sau, poate, tocmai de aceea, amicul lui Vasile Elisav fu întâmpinat cu bucurie de fetele ce s-ar fi spus că n-ășteptau pe nimeni altul decât el.
După ceremonia prezentării, redusă la minimum, adică „Faceti cunoștință!”, cele două deveniră familiare:
— Autografe, vrem autografe, exclamară ele, în duet.
— Aveți vreo carte, zise musafirul; o carte, vreau să zic, de-a mea?
— Nu, zise domnișoara Aron, zîmbind stingher, am avut una, pînă de curînd, dar i-am împrumutat-o unui coleg de-al meu, ce vă prețuiește mult de tot. Așa că nici nu mi-a mai dat-o înapoi.
— Eu, în schimb, am, zise, nu fără un soi de superioritate, bălăia domnișoara Carpen, una sau două, dar le am acasă. Pot să trec strada, să le iau de-acolo și să revin numaidecît cu ele.
— Nu merită atita osteneală, zise amicul lui Vasile Elisav.
— Dar, domnu' scriitor, propuse Carmen, vă stăm oriînd la dispoziție cu suprafața epidermică a noastră.
Mai rămînea să-și dezgolească, fiecare, vreun sîn, vreo coapsă sau vreo fesă...
— „Et dans la rue/Les fesses remuent...” Îți mai aduci aminte, zise Vasile Elisav, cum ai tradus, cîndva, la oaste, distihul ăsta nostim și exact al unui pictor, dacă nu mă-nșel...

— Pictorul e André Derain; iar tîlmăcirea mea e următoarea: „Pe stradă, fesele/Se mișcă vesele...”
— Fesele noastre vesele, maestre, vă stau la dispoziție, zise Nora.
— Regret, dar nu sînt autor de tatuaje sau, dacă vreți, nu practic ceea ce, azi, se cheamă *body painting*; tot astfel cum nu sînt nici *graffer* (puțînd fi, în principiu, grafoman). În rest, autograful meu s-ar șterge după primul dumneavoastră duș, Or, noi, poeții, cultivăm desertațiunea că scrisul nostru-i mai durabil decât bronzul.
— Așa este, zise Vasile Elisav, horățianizînd în sinea lui: „Exegi monumentum aere perennius”... Că să continue, apoi, cu voce tare: Maestre, zise el, cu hotărîre, ceva, însă, tot ai să faci, acum și-aici, de dragul nostru. Mi-ai promis să ne citești niscaiva pagini din scrierea la care lucrezi de la o vreme, și care, pasămite, este un roman. Mai precis, dacă ți'n bine minte, un, mi-ai spus tu, *palindroman*.

Dacă amfitrioana sau prietena ei, Carmen, i-ar fi pus fireasca întrebare, anume: „Dacă nu vă supărați, ce-i aia un palindroman?”, maestrul le-ar fi replicat, zîmbind subțire înde el: „Palindromanul este o clepsidră!”. Nu-l întrebară, însă, lui nerămîndu-i altceva decât să-i răspundă, vag sacrileg, amicului Vasile:

Fiat voluntas tua!
— *Fiat voluptas mea*, supralicită amicul hedonist.
— Facă-se voia ta, a voastră, zise amicul lui Vasile. Se așeză, apoi, picior peste picior, în scaunul ergonomic, ușor roșu, din fața micului ecran al computerului așteptînd în *stand by*, de mult, al domnișoarei Nora, obrazul căreia, ca și al celeilalte, se colorase-n roz, roz iluzor... Îl activă și, după ce-și puse, în sfîrșit, bezițele cu sticlă albăstruie și după ce-și strivi, cu dreapta, chiștocu, -n tot de sticlă, scrumiera arhiplină, începî să buchisească de pe sticlă:

Pe lângă palindromica Nora Aron, domnișoara Carmen Carpen era o paronimică banală, fi și dacă nu lipsită într-un total de o anume expresivitate. Profesorul Vasile Elisav hotărî să-i facă, în sfîrșit, o vizită celei dinții, într-o duminică geroasă de februarie.

Într-o duminică geroasă de februarie, profesorul Vasile Elisav sună la ușa apartamentului 22, al studentei (Litere, anul IV) Nora Aron, vecină de palier cu el, sușotînd, în prag, conspirativ, cu aerul că enunță o parolă:

— Adie-ne, Eneida!
Nora Aron nu sesiză intenția, ceea ce-l făcu, vag contrariat (nu mai puțin, însă, tenace), să pluseze:
— Ai latiniî-n Italia! Ai latiniî-n Italia!
— Rege, e ger! răspunse ea, în fine, pofîndu-l în antreu-i strîmt...
Ș. a. m. d.

Megalomaniile și profunzimile intelectualilor

Intelectualul pursînge, bine plantat în mediul universitar, preocupat, oarecum secundar, de viața cetății și în principal de impunerea propriilor concepte, teorii, ipoteze printre semenii culturali. Efectele colaterale pot fi deopotrivă discurs convingător, inovație stilistică, dar și ipocrizie, camuflare neologistică a incoerenței, incapacitatea schimbării

registrelor, încremenirea în tipare discursive, arivism retoric. Le-am regăsit pe toate într-o carte neașteptat de palpantă, „de familie” așa zice, care mi-a provocat pe rînd reacții contradictorii. Este vorba despre *Concepte și metode în cercetarea imaginărilor*. Dezbaterile *Phantasma*, volum coordonat de Corin Braga.

C. Rogozanu

De fapt, avem de-a face cu zece eseuri cu teme dintre cele mai diferite și cu un grup coagulat care le discută, le completează, le desființează. Desfășurarea este specifică unui cerc de teoria literaturii, cu un text distribuit membrilor în timp util, pentru ca apoi dialogul hermeneutic să abă un sens. Nu se fac interpretări la prima auzire. Argumentele sînt elaborate, membrii grupului se cunosc bine sau foarte bine, atît de bine încît își permit mici șicanări, fără avariarea canalelor de comunicare.

Mi-am permis să citesc o carte de teorie în cheie aproape românească. Am văzut-o ca pe o înșurire de puneri în scenă ale unui mic cîmp de forță culturală, centrată în jurul numelor unor „gri”, împănată cu deja-înțiați și cu challengeri neliniștiți, mereu puși pe... „epatat”. Mi s-a părut întotdeauna fascinantă lumea ceneclului literar, mai ales așa cum era pozeștită de alții. Am respins-o la fel de categoric, după cîteva vizite, pe la Literalele bucureștene, tocmai pentru că literatura se transforma în prilej de ambiție și competiție care își uita scopul și care devenea rapid nonliterară. Pericolul unor astfel de înțîniri este mereu tocmai acela de a se abate frecvent de la scopul inițial în vederea clasicele lupte pentru teritoriu sau a unor și mai clasice ritualuri de inițiere

și de perpetuă autolegitimare ca exponenți ai unei elite. Cum spuneam, relatările din volumul de față au avantajul de a nu fi cele ale unui ceneclu clasic, ci dialogurile unui grup intitulat *Phantasma* – Centrul de Cercetare a Imaginarului (înființat la Cluj, în 2002). Fascinația dialogurilor redată în volum vine cumva tocmai din regulile mult mai stricte la care se supun membrii micii societăți. Apoi, formația de teoreticieni, critici, filosofi sau istorici – și nu aceea de simpli aspiranți sau veleitari de-a dreptul într-ale culturii – oferă privilegiul surprizei; în orice moment, un participant poate surprinde sau se poate impune în rîndul celorlalți.

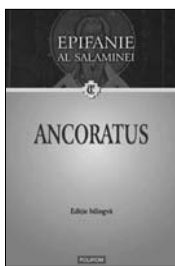
Aș face o scurtă descriere a grupului, exclusiv după cum l-am înțeles citîndu-i dialogurile. Menționez că nu îi cunosc pe protagoniști decât din cărți (doar cu doamna Ruxandra Cesereanu am stat puțin de vorbă la ultimul tîrg de carte) și nu le cunosc, cu atît mai puțin, adevărata dispunere simbolic-ierarhică în interiorul grupului. Avem pe de-o parte nucleul dur reprezentat de Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Ștefan Borbely (cu unii invitați din aceeași categorie, a ceea ce reprezentînd „teoreticianul recunoscut”, Mircea Muthu, de exemplu). Cei deja acceptați în grup, aflați într-un soi de relaxare creativă – nu mai au de lucru cu impunerea, acum se află în stadiul construcției, al „pozitivării” redutele ierarhice cucerite. Ar fi vorba despre

insiderii Sanda Cordoș, Doru Pop sau Marius Jucan. Și apoi, regăsim doritorii de aprobare și de legitimitate prin texte sclipicioase și nu neapărat substanțiale, prin morgă filosofică trecută puțin peste pragul impus de autoironie sau pur și simplu prin aprobare și prezentă discretă și cuminte în dialog. I-aș numi în cadrul acestei ultime categorii pe Cornel Valcu, Horea Poenar sau Mihaela Ursa. E doar un joc. Sînt eu însumi penibil încercînd să fantasmiez pe marginea unei posibile repartizări a puterii într-un mic timp intelectual. Dar e un joc prin care doresc să reconstitui o atmosferă pornind de la text înspre realitate și nu invers. Un joc pe care chiar personajele a-mintite îl încep de nenumărate ori. Menționez că nu am inclus în clasificare participanți care nu au fost decât sporadic la aceste ședințe.

Maxima „politeze” a discuțiilor se constituie în blocaj

Corin Braga propune un concept (de altfel, posibila soartă de „concept” a unor sintagme mai mult sau mai puțin fericele îl animă tot timpul) în textul de deschidere, acela de *anarhetip* care ar trebui să facă față mai ales producțiilor culturale atipice ce urmează cu totul altă cale decât cele clasice narative. Discuțiile în

SEMNAL

Epifanie al Salameinei, *Ancoratus*, ediție bilingvă, traducere și note de Oana Coman, studiu introductiv de Dragoș Mișan, colecția „Tradiția creștină”, Editura Polirom, 424 de pagini, 29.95 lei

Un autor renumit pentru talentul său lingvistic (cunoștea patru limbi străine, lucru rar în Antichitate), dar cu o scriitură aluzivă, criptică, aproape cifrată. O personalitate a Bisericii, episcop și monah, autor de scrieri impunătoare, care însă nu a făcut „școală” în patristică. Un nume obligatoriu pentru istoria dogmei (este printre primii care afirmă, explicit, realitatea transformării euharistice și formulează elemente ale doctrinei mariologice), un sfînt, pentru Bisericele tradiționale, dar un sfînt cu vehemente convingeri iconoclaste. Lucrarea de față, o excelentă sinteză doctrinară a secolului de aur al patristicii, se desfășoară polemic, vizînd „erezia”, intrînd astfel în dialog cu Arie, cu Eunomie, cu Mani, cu Origen. Finalul tratatului *Ancoratus*, redactat în 374, cuprinde două formule de credință, două „crezături”, primul dintre ele fiind identic, în prima sa parte, cu cel proclamat ulterior, la Sinodul constantinopolitan din 381.

Bernhard Schlink, *Întoarcerea acasă*, traducere din limba germană și note de Herta Spuhn, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 400 de pagini, 25.95 lei

Întoarcerea acasă (2006) este un roman complex și ambițios, în care Schlink reia, într-o manieră insolită, principalele teme ale prozei sale: memoria, culpa și responsabilitatea istorică. Peter Debauser, protagonistul cărții, a cărui copilărie este marcată de anii grei de după cel de-al doilea război mondial, crește cu ferma convingere că tatăl său a murit pe cîmpul de luptă. Istoria personală se împletește în mod straniu cu ficțiunea atunci cînd, aflat în vacanță la bunici, Peter descoperă pe dosul foilor pe care desenează un fragment de roman despre un soldat întors de pe front. Asemănarea izbitoră cu povestea propriei sale familii îl determină să încerce să afe dezmodămintul cărții pe baza indiciilor descoperite în lumea reală. Iar această căutare se transformă treptat într-o incursiune în istoria recentă a Germaniei, pe parcursul căreia Peter învață lecția dificilă a implicării.

Un soi de piesă dramatică având personaje-intelectuali, asta am citit, asta vă recomand. Niște tipi generoși care au expus laboratorul de idei odată cu toate riscurile pe care o astfel de bucatărie le presupune: ticuri discursive, emfază, mici lupte de impunere.

jurul acestui concept variază între ridicolul emfazei academice și seriozitatea unor propuneri de aplicare concretă a unui „concept” care se autoproponde din start anarhic, o hermeneutică alternativă, în care cuvîntul „alternativ” trebuie înțeles așa cum e înțeles în vecinătatea „medicină alternativă”. Sint riscuri pe care Braga le conștientizează, la fel și majoritatea partenerilor de dialog. Maxima „politete” a discuțiilor se constituie în blocaj: foarte rar este taxat un derapaj. Totul este privit extrem de pozitiv. Agresiunea este direcționată către exteriorul grupului – *Orbitorul* lui Cărtărescu, de exemplu, care ar suferi de prolixitate (afiam chiar că romanul lui Braga e „mai bun”). Încă din acest prim dialog se distinge vocea rațiunii, Ștefan Borbely, intelectualul cu o deosebită grijă pentru proprietatea termenilor și pentru importanța tranzitivității limbajului teoretic: „trebuie ieșit din cărți. Prea ne-am obișnuit să abordăm viața livresc”. Iar Mircea Muthu intervine cu o interesantă observație asupra diferenței propuse de Lukacs între antropos și dezanropomorfizare care pare să dea o perspectivă multirvintului concept propus de Braga.

Unele fragmente de discuție provoacă, prind, îndeamnă la speculație. Nu-m-am hotărît încă, și vă rog să-mi scuzați aroganța (e un privilegiu al lectorului, și nu o ofensă), dacă nu cumva am suferit eu însumi o pierdere a simțului măsurii citind o carte de divagație fără limite. Textul Mihaelei Urșu, despre funcționalizare, este și un prilej de observații incitante din partea lui Borbely, Cordoș sau Marius Jucan. Expunerile lui Cornel Valcu și Horea Poenar sînt ostentativ dificile, prilej de exclamație semi-întrigată pentru auditoriu. Inserții literare peste text filosofic, salturi peste salturi în istoria filosofiei, meditații eminesciene asupra condiției cuplului și chiar pasaje demne de falocrația filosofico-blazată marca „Floare albastră”: „Unde l-e capul? Din ce-s făcute femeile? Cine l-e dat drumul în lume, și de ce le lasă, domnule, libere printre noi?”, scrie Valcu glumeț, întorcîndu-se apoi la meditațiile grele, masculine. Nu pot analiza aici fiecare expunere în parte. Voi aminti doar un text fertil pentru divagație al lui Ovidiu Petican, intitulat *Locurile memoriei*. Mai găsim o contribuție modestă semnată de Marius Jucan (care încearcă o descriere a societății civile de după '90 fără să aducă măcar un exemplu concret –

această hipnoză pentru concept și filosofare), un eseu al Sandei Cordoș despre rezistența prin literatură care e o mostră (am înțeles din text) și care nu apare convingător în forma prezentată.

O carte care dă poftă de dezbateri

Ultimul text propus grupului Phantasma în acest volum îi aparține lui Ștefan Borbely, preocupat de „generația fără memorie”. Avem aici una dintre cele mai cristaline expuneri ale condiției generației '80. Teoreticianul iese din sfera literară – nu fără riscuri – pentru a afirma că generația '80 este eliminată în România, aproape în întregime, din cercurile de putere. Argumentele sînt devastatoare sau doar foarte bine formulate, e o temă de dezbătut. Borbely crede că generația '80 s-a pierdut între puterea oportunistă întepativă a grupurilor din '60 sau '70 și tupeul „fără memorie” al generațiilor de după '90. Vina generației '80 de a se închide ermetic într-o tradiție culturală fără ambiții transnaționale, vina generației '70 de a avea o prea bună priză la funcțiile de putere au contribuit la destulul nefericit al absolvenților din '80 exilați minimum trei ani prin repatriție, marginalizați prin cîm multe filtre de cenzură și printr-o metodică tracasară cotidiană – lipsită de glorie, dar plină de eficiență.

După '89, exponenții generației amintite s-au aruncat mai ales în aventura universitară, dar au trăit și compromisiunile pe care le presupunea un sistem dominat de alte generații. Doru Pop intervine în dezbateri pe marginea textului cu o observație excelentă asupra tipului de memorie al generației '90: „Generațiile care nu au experiența directă a comunismului sînt produsul unei memorii culturale de altă factură, una care nu are nici un fel de aderență la valorile și dilemele trecutului”.

Borbely renunță la multe din chestiunile de nuanță pe care le implică o simplă ipoteză de generație postnoauăcizistă. L-aș completa pe Doru Pop cu o observație că au fost însușite mai multe memorii culturale „transnaționale”. Că însăși ideea de coagulare a unei generații estetico-ideatico-biologice pare

acum imposibilă, nu doar din cauza ne-trairii comunismului, ci „datorită” însușirii lecției atomizării. Centrul era o fantomă care încă bintuia visele optzeciștilor, iar ei au fost ultimii gardieni involuntari ai unei viziuni centralizatoare asupra spiritului epocii. „Memoriile” venite la pachet cu noile extazuri ideologice sau artistice au însemnat și dizolvarea completă a *feeling*-ului de misiune generaționistă.

Un soi de piesă dramatică avînd personaje-intelectuali, asta am citit, asta vă recomand. Niște tipi generoși care au expus laboratorul de idei odată cu toate riscurile pe care o astfel de bucatărie le presupune: ticuri discursive, emfază, mici lupte de impunere. Dar o carte care dă în același timp poftă de dezbateri, de reluare a unor teme uitate sau retrase complet în interiorul bastioanelor universitare.

Uneori îți vine să le pui mustăți sau să le ridiculizezi morgia cu o mică bătaie cu pistoale pline cu apă. Alteori, scoți carnetul și notezi ipoteze fertile, idei scilicitoare, formulări memorabile.

Concepte și metode în cercetarea imaginarii. Dezbaterile Phantasma, volum coordonat de Corin Braga, colecția „Plural”, Editura Polirom, 2007

Doris Lessing a cîștigat Premiul Nobel pentru literatură 2007

Doris Lessing a devenit cea mai bătrînă cîștigătoare a Premiului Nobel pentru literatură, a anunțat Academia Suedeză joi, 11 octombrie. Academia a ales să acorde premiul autoarei care s-a născut în 1919 în Kermanshah – provincie de pe actualul teritoriu al Iranului –, o povestitoare epică a „experienței feminine”, care, „cu scepticism, ardoare și forță vizionară”, a analizat o „civilizație divizată”, potrivit unui comunicat de presă. Premiul, în valoare de 10 milioane de coroane suedeze (aproximativ 1,08 milioane de euro) a fost cîștigat anul trecut de autorul turc Orhan Pamuk. Distincția va fi acordată pe 10 decembrie, într-o ceremonie care va avea loc Stockholm.

Doris Lessing a fost publicată în România: *O coborîre în Infern* (1986) și *Povești americane* (1989).

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Singurătatea, după un timp...

Singurătatea, după un timp mai lung, dă un soi de veselie permanentă. Rizi, îi faci și pe ceilalți să rîdă, să se „distreze”, să uite, cumva, de nenorocirile lor întime, de prăbușirea cotidiană într-un dezast tur banal, prăfos, interminabil... Și deodată, iarăși numai tu cu strania ta frică... parcă terminînd de interpretat un rol... cu gura uscată... Apoi, ca o salvare, reamintîndu-mi, reconstituind cele mai mici gesturi, cele mai vagi priviri, cele mai spontane replici, zise aiurea... dîndu-le o semnificație ciudată, deplin afectuoasă, tandră, ca o mîrturisire mereu așteptată, ca o declarație cifrată, făcută ca să pricepi... o nesfîrșită rugăciune laică, murmurată numai pentru tine, înțeleasă numai de tine... Nu mai are nici o importanță nimic... Rămîne doar dorința de-a o vedea cum se mișcă, cum respiră, cum hohotește cristalin, picurat... hi, hi, hi... de a-i sorbi vocea tînăra, subțire, întremătoare, de a i-o bea ca pe-o apă limpede, rece, lichid sfînt hărăzit doar mie... de a-i mirosi pîrul (dar oare i l-am mirosit îndea-juns?)... Viața petrecută aievea, asta contează... Mă uitam ceasuri întregi la dînsa. Mă uluia, mă făcea fericit, mi se oprea răsufierea, mă înabușeam de plăcerea de a o ține lîngă mine... a mea oarecum... chiar dacă povestea prostioarele ei... „experiențele” ei... caraghioase... O iubeam și mai mult, devenise indispensabilă, necesară... ca o mîncare delicată, nutrindu-mi întregul meu corp obosit... Să-și ațîntească ochii verzi, fascinanți, înfundăți în orbite... Să facă doi-trei pași și eu să admir elasticitatea ființei ei teribile, mlădie-rea ei feroce, de animal tînăr plecat după pradă, după nuci, după mere... fesele perfect rotunde, pîntecul plat înflorind amenințător într-o corolă largă de buric adînc, absorbant... O unghie atînsă mă

electriza... Doamne, șopteam, adu-o la mine în casă, ține-o în camera mea năruită-ntră cârți rătăcite, aruncate de-a valma, primește-o, Doamne, n-o alunga... fii bun cu mine, cu dînsa... să-mi arate, mingîietor, imbiindu-mă, ursulețul de pluș maro pe care-l poartă de ani de zile în buzunarul ruscăcelului galben... apoi să mîningie covrigii uscați, roșnindu-i... îndemnindu-mă și pe mine... răsfrîndu-și pîrul, bruscatu-rizată, femeie... amestecul fermecător, excitant, dintre puștoacă și femeie... Cum să-i explic faptul miraculos că există? Că se trîntește, cu trupul ei mic, pe scaune, pe fotolii, de parcă ar vrea să le distrugă? Că e extraordinară cînd sare... țup-țup!, ca amîndouă picioarele ușor flectate... pur și simplu... sare în plîină stradă, ca iepurii, fără să-i pese de nimeni, ridiculizînd vîrsta mea, seriozitatea cetățenilor urbei noastre culturale de pute... bucuroasă că mă entuziasmez... că-mi vine să rîd... mă hlizesc... că o laud... cum să-i explic? Cum s-o fac să înțeleagă că-i formidabilă, gingașă, seducătoare... cînd se strîmbă, ducîndu-și mîinile la cap, mîimînd niște urechi uriașe... sau niște antene de extraterestră comică... da... holbîndu-și ochii, în clipa în care se suie într-un taxi? Că e delicioasă cînd mă moștește cu cărți cu benzi de desen colorate... cu Ștrumfi... cum? Băi, zice, hai să halim niște hot-doguri! Băi, zice, tu chiar ești scriitor? Băi, zice, îți iau eu bilete de troleibuz... Băi, zice, trebuie să te mai scot prin lume, să face bine... Băi, zice, smulge-mi o pană din aripă drept suverin, nu fi prost... Să poți scrie, indiferent la grozăvile dezlînțuite în jur, indiferent la întîmplările înspăimîntătoare din tine... Singurătatea, după un timp mai lung, dă un soi de veselie permanentă...

PUBLICITATE

Anunț pentru depunerea de proiecte de dezvoltare organizațională în domeniul culturii

Programul Cultural Elvetian Pro Helvetia/SDC anunț un nou proiect de cooperare UNITED EXPERTS, care oferă consultanță culturală organizațiilor, institutiilor și companiilor private din România și din regiune.
Pentru a încuraja piața de servicii culturale în România, lansăm o licitație de proiecte pentru dezvoltare organizațională, adresată operatorilor culturali din sectorul public și privat, ca și administrației publice, locale și centrale, din domeniul culturii.
Avem în vedere proiecte prin care se dorește crearea de noi spații culturale, dezvoltarea de noi produse și servicii culturale, dezvoltarea de activități culturale create de venitori, dezvoltarea de noi strategii pentru organizație, promovarea imaginii organizației și poziționarea acesteia pe piața culturală regională și internațională, dezvoltarea de politici culturale publice și de noi programe de finanțare a culturii.
Ce se oferă
Beneficiarii selecționați primesc consultanță și sprijin financiar pentru implementare. Suma maximă a finanțării acordate pentru un proiect este de 12.000 CHF, fiind utilizată 50% pentru serviciile de consultanță acordate de United Experts și 50% pentru costurile de implementare (de exemplu, materiale promoționale, organizarea de seminarii și mese rotunde, producție de evenimente, etc.)
Condiții: realizarea proiectului în 2008, înaltă motivație și

angajament din partea beneficiarului, contribuție proprie a beneficiarului, perspective durabile.
Rezultate:
În urma acestui proces, beneficiarii își vor îmbunătăți performanțele manageriale și poziția pe piața culturală locală și internațională.
Procedura:
Dosarul de candidatură trebuie să conțină: scrisoarea de intenție, scurtă prezentare a organizației (maximum 2-3 pagini), descrierea proiectului, inclusiv finalitate și buget (maximum 3-4 pagini). Dacă este posibil, și un sumar în engleză al proiectului (maximum o pagină).
Orice alte materiale de prezentare a organizației și proiectelor sale sînt binevenite.
Data limită de depunere a proiectelor este 2 noiembrie 2007.
Coordonate
Dosarele se depun direct sau prin poștă (cu confirmare de primire) la adresa: Programul Cultural Elvetian, str. Grigore Alexandrescu nr. 16 – 20, sector 1, București. Pentru informații suplimentare, vă rugăm să vă adresați la telefon 021 2061671 sau 2061672, mobil 0722 806 307 (Gabriela Tudor), email: office@unitexperts.ro, scpadmin@pro-helvetia.ro (www.pro-helvetia.ro/news).

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Bagaje pentru paradis (II)

Valeriu Cristea nu era nici pe departe un ascet, un pustnic rătăcit în forfota urbană. Dimpotrivă, îi plăceau enorm unele feluri de mâncare, bea cu deliciu un vin bun sau o bere rece, era un microbist împătimit și-ți puneă întrebări incuetoare despre cutare meci și nu știu ce echipă de aur a Universității Cluj, era cinefil și îndrăgostit de muzică, înota corect și juca table sau fotbal cu nasturi magistral.

Era un om întreg, dar cu laturile și dimensiunile personalității rotite, mereu, în jurul unei axe morale. De oriunde pornea, ajungea inevitabil la ea – și, fără să se numere printre acei eticiști antipatici, cu morală mereu în gură și cu gesturi largi, Valeriu Cristea era un om pentru care adevărul exista, și nu trebuia nimeni ocolit. „Petru Dumitriu cel de dinaintea de 1960 s-a aflat la antipodul a două tipuri de oameni: al celor care nu s-au dat pe brazdă (Ion Vinea) și al celor convinși (Paul Georgescu). Ambele atitudini, repet: ambele sînt preferabile duplicității perfecte în care Petru Dumitriu s-a complăcut. Duplicitate care atinge apogeul în episodul rugăciunilor mentale «rostite» în «altarul» oricărei ședințe – prezidiu! Fiindcă vorbeam despre rugăciune... am ajuns să mă rog șezînd în prezidiu la ședințe, nu de partid – că eu n-am fost membru de partid – dar în ședințe de muncă cu muncitorii de la Canal ș.a.m.d. și ședeam în prezidiu și nici nu închideam ochii și mă rugam: «Doamne, iartă-mă pentru ce fac în clipa asta.» Pasajul acesta mi s-a părut de-a dreptul fantastic și de cum l-am citit am avut o promptă, neechivocă reacție negativă. Mi-a trebuit însă ceva timp ca să-mi argumentez reacția: e inadmisibil, e scandalos, e o blasfemie să te rogi în timp ce păcătuiești, în timp ce fură, ucizi, te

prostituiezi. Iar a accepta să prezezi asemenea ședințe înseamnă a fi în greșală. Te poți ruga, sincer căit, după, ca să ți se ierte păcatul, ca să te izbăvești etc. Dacă vorbesc cu oarecare apringere despre aceste probleme e pentru că Petru Dumitriu e credincios, iar eu încerc din răspuneri și de multă vreme să devin unul. E o discuție, ca să zic așa, în familie.”

Numai într-un sens ironic era Valeriu Cristea din aceeași familie cu Petru Dumitriu. El a fost toată viața de partea „umiliților și obișnuiților”, a celor slabi și sărmani, un „propagandist al milei” întorcîndu-și sarcasmele către reduța egoismului omenesc, vail, atît de omenesc... La antipodul unui scriitor ca Nicolae Breban, care tematizează și proiectează epic raporturile de forță, fiind fascinat de dominația „stăpînilor” asupra „slugilor”, Valeriu Cristea empatiza tocmai cu cei loviți, bătuți, călcați în picioare, cu victimele precizate sau anonime. Era de partea celor învinși, nu a învingătorilor; a celor „proști, dar mulți”, nu a celor cițiva „aleși”. Acestea erau convingerile lui, ușor de înțeles, greu de clătinat. În ultima vreme, ajunsese într-o adevărată spirală a milei: nu mai putea ieși din casă fără să le dea ceva de mâncare ciinilor vagabonzi. Era conștient de situațiile ridicole în care intra, cînd scotea, din loc în loc, cîte un cîrnat sau o bucată de salam din geantă, pentru a le proiecta în gîtlejul unui maidanez; dar i se frîngea, pur și simplu, inima cînd se uita în ochii unui cîine de pripas. Nu putea să facă altfel, nu putea trece mai de parte.

Iar acasă, îl așteptau pisicile: cei doi motani care i-au luminat ultimii ani, prietenii cu blană și cu suflet care nu l-au dezamăgit niciodată.

Călătorie muzicală
cu Mihail Sebastian

Aniversarea centenarului nașterii lui Mihail Sebastian a demarat greu, dar se pare că a demarat în cele din urmă. Cînd scriu aceste rînduri nu am citit încă suplimentul „Observatorului cultural”, dar l-am văzut anunțat pe Internet. Un lucru mi-e clar recitîndu-l pe Sebastian, anume actualitatea lui, viabilitatea multora din observațiile și constatările sale despre viața intelectuală și politică din România. Cum pentru mulți racordul lumii de azi se face direct la viața interbelică a secolului trecut, dîndu-se la o parte deceniile de comunism și producția lor umană și culturală, Sebastian, martorul și criticul trebuie cu atît mai mult citit și asimilat. Pentru a se evita exclusivismul alb și negru, în care este îmbrăcat trecutul.

În octombrie 1935, tînărul Sebastian accepta „pentru bani și cu mari garanții

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

de anonim”, cum notează în jurnalul său, să țină rubrica de cronică muzicală la cotidianul în limba franceză „L'Indépendance Roumaine”. Era ceea ce se numește un meloman, un însetat de muzică, fără a fi avut la acea dată o întinsă cultură muzicală. O arată însemnările sale despre concertele pe care le asculta la radio de pretutîndeni în Europa, unele din cele mai populare, abia pentru prima oară. Dar avea să se „obișnuiască” repede cu foiletonul ce-i aducea și bucuria serii săptămînale de concert, de regulă la Ateneu.

Avea să țină cronică muzicală, mereu cu prospețime și interes pînă la începutul războiului, cînd evreilor asemenea lui le-a fost interzisă exercitarea meseriei. Avea s-o reia, pentru scurt timp, după război. Sebastian rămîne și în acest domeniu un martor prețios al timpului. Unul de neocolit în orice istorie a muzicii din România. Îl preocupa, dincolo de informațiile brute despre concertele, înțelegerea muzicii și statutul cronicarului, de profesie sau exterior ei, așa cum o atestă una din cronicile sale intitulată „Muzica și scriitorii noștri”:

... Știu bine, există «misterul» muzicii, «inefabilul», «inexprimabilul» ei etc. etc. Se cunosc prea bine aceste respectabile locuri comune pentru a nu ști că prea adesea, sub masca lor comodă

se ascunde în realitate lipsa de sensibilitate. «Muzica nu se explică – trebuie să o trăiești». Dar nimic nu se explică și trebuie trăit: lumina, umbra serii... sîntem înconjuțați doar de enigme și totuși vorbim cu suficientă facilitate.

Detest această falsă manieră de a iubi muzica, care consistă în a o face abstractă, îndepărtată, «misterioasă». Întotdeauna va exista ceva miraculos în muzică, dar o ființă sensibilă va putea fără îndoială să ne facă să înțelegem, dacă nu miraculosul din muzică, cel puțin voyage-ul interior pe care îl facem, pe care ne poate conduce să-l facem.

Mă întreb dacă oamenii cei mai calificați să ne vorbească despre muzică sînt cei de meserie. Apropierea mult prea mare, îi face, poate, mai puțini liberi, mai puțin degajați și mai puțin clarvăzători. Un scriitor nu ar avea mai multă șansă în această dificilă și delicată sarcină?

Să nu credeți că vreau să fac elogii diletantismului. Pentru a iubi mult muzică, trebuie să o cunoști bine. Dar să o cunoști – dacă este posibil – cu o anumită prospețime și sensibilități, cu o anumită putere de surpriză, de mirare – pe care meseria sîrșește prin a le anula, a le transforma într-o obișnuință.

Paginile cele mai bune scrise despre muzica modernă, despre stilul și spiritul ei, nu le datorăm lui Marcel Proust? Sonata de Vinteuil nu este un soi de sinteză vie a curentelor ce au traversat și îmbogățit lumea muzicală modernă? Contactul cu muzica – contact intim, profund, aproape carnal – dă geniului lui Marcel Proust extraordinara sa diversitate de nuanțe, finețea scrierii lui, bogăția infinită a imaginilor. S-a vorbit atîta despre rădăcinile bergsoniene ale operei lui Proust. De ce nu se vorbește la fel despre rădăcinile ei debussyeniene? Sînt pagini care ne amintesc, prin jocul lor de lumini și umbre, stilul muzical al lui Debussy.

Am impresia că așa putea distinge, fără multă dificultate, un scriitor care iubeste și înțelege muzica, de unul care nu-l iubeste. Stendhal va rămîne într-o măsură inexplicabil, dacă nu am cunoaște dragostea lui intensă pentru muzică, gustul lui pentru Cimarosa.

În literatura română, muzica ocupă un loc atît de sărac și este de regretat. Există un întreg mod de gîndire și emoție ce îi rămîne necunoscut. Orizontul unei literaturi care trăiește în contact cu alte arte – cu pictura și muzica în special – este mult mai larg, iar mijloacele ei de expresie sînt mult mai subtile. Nu există anumite zone ale inimii umane, care îi sînt interzise scriitorului ce nu este, înainte de toate, puțin muzician? ...

Citind cronicile muzicale de astăzi – mai trebuie să spun? – îmi e dor de Sebastian...

PUBLICITATE

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLEMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA

radi)o i)osi

în fiecare vineri,
de la 21.10Cu George Onofreț
și Anca Baraboi

Un pic mai mult sau mai puțin comedii

FILM

Iulia BLAGA

Stimați ascultători, trecem azi în revistă filmele care rulează pe marile ecrane. Și începem cu *Roming*, coproducție cehoromână, în care joacă Jean Constantin și Corina Moise. Un film, probabil, bun la export pentru că a făcut parte din selecția Festivalului de la Toronto. Dar și pentru uz intern, pentru că a strîns peste 200.000 de spectatori în Cehia. Mă întreb de ce. Regizorul Jiri Vejdelek e de părere ori că n-am mai văzut filme de Kusturica, ori că ne plac atît de mult încît acceptăm și copii făcute pe genunchi.

Recomandat pe afiș drept o comedie și un „road movie”, *Roming* nu are umor și deplasează umorile spectatorului spre plictisală și alergie. Nici măcar voalul kusturician luat de vînt peste copaci nu lipsește. E reverență? E citat? A se slăbi, lăsați-l pe Kusturica în pace, și-așa a început și el să dea chix pe propria-i voce. Pe scurt, filmul nu spune nimic nou nici în materie de poveste, nici în materie de stil. Actorii noștri sînt simpatici, dar ce folos? Mi-a plăcut aerul de inger trist al lui Jean Constantin, însă textul cu păsărica, domnilor, ce ați vrut să spuneți? Sau asta e comedia? Mă rog, nici nu spun mai multe.

În schimb, iată și două comedii care chiar sînt comedii. *Simțul umorului la musulmani/Looking for Comedy in The Muslim World* e realizat de Albert Brooks, scris de el, jucat de el, ca personaj principal. În era intoleranței rasiale, dar și în era cinematografică al lui *Borat*, Albert Brooks construiește o poveste un pic fragilă și inconsistentă, care pînă la final se dezumflă, dar între ochiurile acestei istorii cu Albert Brooks, trimis de Guvernul SUA să testeze simțul umorului la musulmanii din India și care e pe punctul să stîrmească un război între India și Pakistan, se strecoară glume inoalete și o bună dispoziție eliberată de clișee.

Brooks, dispunînd de circumstanțele atenuante ale comicului cu carte de muncă, rîde mai ales de diferențele de percepție dintre americani și indieni,

Roming, de Jiri Vejdelek

dar fără nici un pic de răutate sau grosolănie. Într-o construcție dramaturgică ce poate duce oriunde (ca și cum filmul s-ar fi clădit odată cu expediția, suferind toate schimbările ei de plan), filmul face loc uneori unor bombite foarte simpatici, cum e legătura dintre poanta legată de expresia „break a leg” și lipsa de empatie a indienilor pentru sarcasm.

Cel mai bun prieten m-a plictisit

La fel de comic este și *Un pic însărcinată/ Knocked Up*, care urmărește (cum ar veni) cele două luni pe care le petrece o tînră pînă să ale că a rămas gravidă după o aventură de o noapte și, mai ales, cele nouă luni pînă să nască.

În acest răstimp, ea se va supune prelegerilor surorii ei, care e măritată și cu doi copii, dar atîta își bălăcărește bărbatul încît acestuia îi vine să-și ia cîmpii. Pe urmă, încearcă să se împrietenească cu băiatul cu care o să aibă un copil (nu pot să-i spui bărbat decît atunci cînd se termină filmul) și, mai ales, încearcă să-și dea seama singură unde o duce noua etapă din viața ei.

Filmul e foarte bine scris, replicile sînt istețe, personajele chiar evoluează, actorii

sînt ascultători.

Nu știu dacă *Cel mai bun prieten/ Mon meilleur ami*, de Patrice Leconte, este comedie sau dramă, sau și comedie și dramă, dar m-a plictisit dublu. Un negustor de obiecte de artă nu întreține decît relații de serviciu cu toată lumea, inclusiv cu iubita și cu fiica, ele nepuțin străpunge figura lui înțepenită în rictusurile incomunicării. Pînă într-o zi cînd face un pariu cu o colegă. Dacă în zece zile demonstrează că există în viața lui cineva pe care-l poate numi cel mai bun prieten, cîștigă un vas grecesc scump. Deși potrivit pentru rol, Daniel Auteuil devine antipatic – din vina scenariului –, împreună cu toată echipa și chiar și cu firma de catering care a furzizat mîncarea.

► *Roming* – de Jiri Vejdelek, cu Bolek Polivka, Marian Labuda, Jean Constantin (foto jos)

► *Simțul umorului la musulmani/ Looking for Comedy in The Muslim World* – de Albert Brooks, cu Albert Brooks, Penny Marshall

► *Un pic însărcinată/ Knocked Up* – de Judd Apatow, cu Seth Rogen, Katherine Heigl, Paul Rudd

► *Cel mai bun prieten/ Mon meilleur ami* – de Patrice Leconte, cu Daniel Auteuil, Dany Boon

PUBLICITATE

un eveniment:

CENTRE CULTUREL FRANÇAIS IAȘI

POLIROM

18-20 octombrie

lecturi publice • ateliere de traducere
întîlniri cu autorii • cafenele literare

Invitați:

François Weyergans
Laure Hinckel
Florin Lăzărescu
Lucian Dan Teodorovici
Dan Lungu
Emilian Galaicu Păun

parteneri media: **C** OBSERVATOR CULTURAL Ziarul de Iași

newsiasi.ro
100.4
word.est
GLOBE
RADIO
TVR
TVR CULTURAL
românia
24-FUN

Un eveniment recomandat de: **Suplimentul CULTURA**

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Acasă

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

Bugatti și Ceaikovski

Scriu prea des, prea cu surle și trâmbițe, doar despre ce se întâmplă imediat lângă mine, deși aș putea să văd uneori, cu surdina pusă, și ce-i prin alte părți. De acord. Încerc să mă simt bine în lumea mea de bucurii mărunte, când știu că în jur colcăie multă nedreptate și suferință. Așa-i. N-am spirit critic viguros, demolator, deși măcar uneori ar fi cazul să dau cu ceva sau cineva de pământ. Da. Mă agăț de lucruri care par neînsemnate și banale ca să-mi sporesc bruma de liniște, chiar dacă problemele omenirii se surpă și peste mine. O.K. Și totuși nu mă dau bătută cu jubilo-teca mea nici săptămîna asta. Dintre zecile de întâmplări timișorene demne de 3.500 de semne în „Supliment” aleg doar două, care m-au exaltat pînă-n prag de infarct: un raliu de mașini sport dintre războaie, venite pe roțile lor (cu 120 km/h) taman din GB și concertul Filarmonicii Banatului. La prima vedere, alăturarea poate părea de-a dreptul aiurită, dacă nu chiar tembelă. Așa aș fi crezut și eu pînă n-am amuțit în fața unui Talbot 1935 sau a unui Bugatti '29. Fiindcă n-am aflat dacă un englez a luat Nobelul sau Mc Ewan – Bookerul, amîn puțin legătura dintre marile romane și marile mașini și scriu deocamdată doar despre concert, alt loc de concordanță între artă și tehnică.

Pentru că era (deși cam târziu) prilej de sărbătoare pentru istoria urbei – 290 de ani de la eliberarea de sub turci a Timișoarei și 60 de ani de la înființarea Catedralei ortodoxe –, ce gînd strașnic le veni celor de la Filarmonică? Să-și deschidă stagiunea cu un concert nemai-văzut și nemaiauzit în România: *Uvertura solemnă 1812* de Ceaikovski, cîntată așa cum o imaginase însuși Piotr Ilici: în aer liber, în fața unei catedrale, cu clopote și lovituri de tun, pentru ca înfruntarea

dintre Napoleon și ruși să pară smulsă din viață. Drept care, în Piața Victoriei, unde-a început revoluția noastră, peste monumente, peste troițe, parc și terase, peste fîntina stalinistă cu pești, s-a lăsat întunericul, s-a oprit circulația și în fața catedralei, pe un podium, a început să cînte orchestra, apoi corul, de totului tot 150 de oameni. În final clopotele au bătut, cele două tunuri au bubuit, cei 12 soldați au tras 140 de gloanțe oarbe, catedrala s-a luminat de artificii, iar cei peste 2.000 de oameni au încremenit în fața unei asemenea măreții.

Recunosc: m-am făcut și eu prefac de emoție, chiar dacă unii prieteni mi-au mai tăiat elanul zicînd că e prea de tot postmodern amestecul Ceaikovski, Eugeniu de Savoia, Catedrala, Filarmonica pe stradă, cot la cot cu Garnizoana, Mitropolia, Primăria. Unde am ajuns? La un show? Exact. Excelent. În piața era cine vrei și cine nu vrei: lume bună, trasă la patru ace, ca pentru un concert la Viena, suporteri înfierbîntați de la Poli, părinți cu copii, auralaci, tinerime cîtă frunză, cîtă iarbă. Mi-am recunoscut foști sau actuali studenți, dar am văzut sute de băieți și fete care probabil nu pusese în viața lor piciorul într-o sală de concert. I-am înregistrat cu Nokia în minutul 15 pe doi flăcăi gelați, în tricouri lălii, care se înghesiau lîngă mine pe bordură, cu niște pliante în mînă: „Măi, să-mi bag, ce fac ăștia aici?/Scrie că cîcă-i filarmonică și concert./Să mor io, ce tare!”. I-am mai auzit trimițînd niște semesuri, după care le-au venit încă cîinci prieteni și-au ascultat fără să zică pis pînă la final, cînd, luați de entuziasm, s-au pregătit să fluiere. „Bă, fraților, nu fiți țărani”, a zis gelatul cu pliant și au început să aplaude ca nebunii, cot la cot cu marea de oameni.

În dimineața asta mi-e frig. Și somn. Și mai că n-aș mai scrie nimic, m-aș cuibări înapoi în pat și-aș aștepta să beau un ceai cu coji de portocale. Dar nu.

Mă ridic și-mi tomn cafea. Îmi aprind o țigară și-mi aduc aminte cîți ani am și că „poveștile lumii trebuie întotdeauna spuse, trebuie povestite și repovestite într-o neîntreruptă stare de Șeherezadă. Bunicile-care-spun-povești se duc, se risipesc în aer ca florile mărunte ale toamnei, ghiozdanele cu tableți și burete se dau de trei ori peste cap și se prefac în mape scotoase; sotronul zgîriat pe alelea de pămînt a dispărut sub asfaltul

bătătorit de copii cu părul albit de maturitate”.

În dimineața asta sînt atît de tristă, încît nu mi-ar ajunge toate rîndurilele galbene și toate rîndurilele negre, în frac, atîrnate pe șirmele vechii numărători din plastic, să-mi scotocească gîndurile. Mi-e ciudă, dintr-odată, că nu-mi mai amintesc nici povești citite, nici jocuri jucate. Știu că aveam cîndva un carusel cu o minunată cupolă spiralat-colorată, dar nu izbutesc să-mi aduc aminte... erau cai? Erau pășări? Uit și mă-mbunfiez.

Mă simt ca-ntr-o altă poveste, pe care am s-o spun aici, deși numai Șeherezadă nu mi-s, în pijamale turcoaz, trăgînd din țigaretă lungi, nu din narghileaua cu tutun de mere...

Pasărea fără pădure

„Nu era nici tînar, nici bătrîn. Nici gras, nici slab. Nici crud, nici blind. Nici vioi, nici posac. Nici prost, nici înțelept. Nici

alb, nici negru. Era un cuc obișnuit. Cen-ușiu. Zbură, cît era ziua de lungă, din pom în pom, și-și cînta numele. Nu știa și nici nu voia să facă altceva. În jurul lui, pădurea renăștea din cioturi negre sau se-mplinea sub răsufierea caldă a verii; toamna, frunzișul ruginea. Copacii mureau încet, dar nu de tot, în prag de iarnă. Pășările făceau pui. După un timp, îi învățau să zboare. Uneori puii mureau. Toamna, pășările plecau cu țipete ciudate și-apoi, peste un timp, se întorceau. Sau nu. Fluturii apăreau și dispăreau ca niște flori de-o zi.”

Uneori uiți drumul sau nu mai ai le fel de te-noroc. Pentru că nimic nu e la fel și pentru că ție frică să nu te doară mai mult dorul decît tristețea...

„Doar uneori, spre seară mai ales, pe cînd, cum îi era firea, zbură din pom în pom după culcușul cel mai bun, îl cuprîndea un simțămînt ciudat. O neliniște abia simțită, o spaimă mică, cît o pișcătură. De parcă, dintr-o dată, pădurea ar fi rămas fără cuiburi. Dar în culcușul lui de-o noapte, spaima se topea încet, amestecîndu-se cu miera dulce-a somnului.” De fiecare dată cînd plouă, culeg melcii de pe trotuare și-i așez încet pe iarbă. Obicei cumva stupid, cumva duios. „Nu am nici aripi, nici pene-mustrite. Nu zbor, abia mă tîrîi. Zăresc doar cîteodată cerul – e prea sus pentru mine. Habar n-am cît de întinsă e pădurea. Nici de unde vin și unde pleacă norii. Nu-mi cînt numele. Nu știu să cînt. *Dar am o casă*”, i-a spus melcul.

Și-mi sting țigările și-mi spulber gîndurile, dîndu-mi seama că m-am înșelă. Nu-s precum pasărea din poveste, pentru că *acasa* mea e-n ceilalți, duși sau nu, adormiți sau nu. Și-n zîmbetele pe care le dăruiesc ascunse-n ouă de ciocolată, și-n povești. „Pentru că poveștile au rămas vii, neatacate de timp, vibrînd strălucitoare. Poveștile trebuie ferite de uitare pentru că ele ne țin trează copilăria. Copilaria și poveștile Copilariei ar trebui ocrotite, așa cum sînt ocrotite pădurile și iarbă. Ar trebui ocrotite ca Viața însăși.”

Silvia Kerim, *Poarta de sticlă*, Editura Ion Creangă, București, 1982. Copertă și ilustrații: Elena Boariu

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » STIMABILE DOMN GEORGE,

Îți înțeleg neliniștea, pe măsură ce trece timpul, se apropie închiderea ediției și trebuie să dai beteu. Da, da, știu, ești redactor-șef la nu știu ce revistă de cultură, iar asta îți dă un aer superior și în același timp boem. Probabil că așa agăț tu fetele,

zicîndu-le că noi, marii scriitori, sîntem la degetul tău mic și că la cea mai minusculă întîzîriere este de ajuns să ne dai un bip, că noi murim de rușine și de frică și-ți scriem imediat elogii. Află, monșer, că nu e chiar așa. În primul rînd că, deși simpatic, manierat și cult, ești slabuț în carne, adică te-aș putea bate de te-aș zvînta. Așa, fără motiv, doar fiindcă mie nu-mi plac ăștia deștepții. Ți-ai lua concediu medical, iar noi am scăpa

de grija de a-ți trimite articole, nu ne-ar mai apuca tremuraturul miercuri seara la gîndul că joi e prea tîrziu.

În al doilea rînd, cum ai ajuns tocmai tu să conduci cea mai bine cotată revistă de cultură din țară? De ce s-a gîndit domnu' Lupescu tocmai la tine, cînd mai erau și alții prin anturaj? Îți aduc eu aminte, să aple și țara: bunica ta este vară dreaptă cu finul mecanicului care i-a reparat lui dom' Lupescu

cu ușa la garaj. Nici să nu te gîndești să negi asta. Și, uite așa, din vorbă în vorbă, am și eu un nepot, dacă mă putești ajuta să-l bag în servici... —... lăsați, doamnă, că vorbesc eu cu nașu', îi face acuma ușa la un om mare... știi tu, gesturile clasice de solidaritate românească. Mie bunica nu mi-a dat niciodată nimic.

Iar în ce privește modul în care îți faci treaba, mi se pare total neinteresant. Nu reușești

să captezi atenția adevăraților oameni de cultură grea, de exemplu eu. Ce bagi tu în fițuica aia? Recenzii de carte, bla bla bla, teatre, interviuri cu tot felul de oameni plictisitori, ba că Patapieviți, ba că nu știu ce violoncelist. Trezește-te, băiatule! Lumea vrea realități!

Eu aș pune pe prima pagină o poză trucată cu Arnold și Vandam, dîndu-și reciproc pumni în meclă. Apoi, paginile doi, trei și patru, comentarii

pertinente de la Zmărăndescu, Sora și Nikita, că care-i mai tare dintre Arnold și Vandam. Apoi una în țitele goale să prezinte vremea. La final, piața autot. Oricum, încapățînat cum te știu, nu vei face nimic din ce-ți zic eu. Atunci, descurcă-te fără mine, bătrîne, zi-le că-s bolnav și nu am putut scrie. Sau mai bine publică scrisoarea asta.

Bobî

Cură cu *The Cure*

Tolstoi are o povestire – „Cît pămînt îi trebuie omului” – versiune a cunoscutei expresii „doi metri pătrați”. Rusul mi-a (de?)format tinerețea: la 19-20 de ani îl citisem aproape complet și mă regăseam în Levin, Nehliudov, Serghei sau altă întru-chipare a Pelerinului, deloc umblăreț, însă la fel de nepăsător față de agoni-seală. Ceva strîngeam to-tuși: cărți (era o chestie să-ți „faci” bibliotecă)! Apoi – sau concomitent – discuri cu muzică rock. De fapt, discuri puține, benzi de magnetofon multe. La unele mă uit azi cu milă: nici piese de muzeu nu-s!

Nu eram foarte curios, atunci, să ascult necunoscuți. Nici de topuri nu mă foloseam ca să-mi diversific pasiunile. Îmi amintesc bucuria cu care am întîmpinat regruparea Deep Purple, prin '83-'84. Ani cînd, de pildă, Depeche Mode scoteau albume inovatoare, Metallica declara *Kill'em All* fără milă, iar Def Leppard alimentau *Pyromania* prin care

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

heavy-metalul ajungea în *mainstream*, lîngă Whitesnake, Motley Crue sau Guns'n'Roses. Ce să mai laud The Cure, căroră doar fanii speciali le înțelegeau mesajul, originalitatea și profunzimea?

Am povestit cîndva cum ajungeau (și) la mine noutățile muzicale. Traietoria generează fabule cu sau fără morală. Uneori mă întreb dacă nu trebuie să mulțumesc (dar cui?) că am avut parte de asemenea mini-epopei. E plictisitor să mergi într-un magazin și să cumperi un disc, o carte, un *gadget hi-tech*. Dar ce aventură să găsești o... *lampă cu căciulă* (știți la ce bat apropo)! Sau *India* lui Eliade, la talcioc, pe tăpșanal cu boafte de furat...

Două decenii au trecut de cînd mi-au reținut atenția cei ce cîntau deja de 10 ani sub numele The Cure. Era o toamnă excentrică. Izolați în grupuri de interese minore, ne închipuiam că sîntem racor-dați planetar dacă ascultăm Europa Li-beră și vedem pe video te miri ce casetă copiată la a n-spea mină. Ne domina in-stinctul supraviețuirii, nu al trăirii, nici-decum al eroismului. Ne plăceau hitu-urile dansante, nu contorsiunile ce expri-mau angoasă existențială. *Hot Hot Hot* a fost piesa pe care am asociat-o cu The Cure, ca muzică reprezentativă a ciuda-tului grup care și-a făcut din atitudinea *freaky* program stilistic (estetic? parcă sună pretențios!). Nu-mi aminteam de simpla & fascinantă *Killing an Arab* sau de (ulterior) influenta *Boys Don't Cry*.

Să mai scriu că un titlu ca *Pornography* (1982) mi se părea (da, tocmai mie!) de nepronunțat? Poate fiindcă trăiam o vreme pornografică (am surprins ceva în *Cartea păcatelor*) și era inutil „cuvîntul ce exprimă adevărul”?

La drept vorbind, ceea ce m-a frapat cînd am văzut videoclipul *Why Can't I Be You* a fost recuzita simbolică + efec-tul vizual generat de gura din mătase, desenată și manevrată ca un vagin. Nu-i necesar să decriptez aici culoarea roșu intens și poate n-are vreo criptare, fiind ceea ce e! Mai tîrziu, constatînd obsesia lui Robert Smith (creierul The Cure) pentru buzele violente rujate, mi s-a pă-rut facil să „interpret” imaginile & trimiterile muzicii. Vizionarea DVD-ului cu *Greatest Hits* (aș fi folosit *Greatest Hits!*) te provoacă să (te) joci în felul acestor tipi, care dacă n-au inventat sintagma „englez excentric” o ilustrează din bel-șug. Muzica The Cure mi-a devenit, în timp, obsesie și... medicament! Uneori o (re)simt atât de intens că mă suspectez de tot felul de boli psihice, pe care The Cure mi le vindecă... prin otrăvire! Nu vă îndemn – dar poate că n-ar strica să ascultați *Lullaby*. Departe de a fi un cîntec de leagăn, în ciuda balansului tipic unui astfel de *song*, piesa dă senzația că-derii în *madness*, în haos, te face una cu pămîntul, cu materia originară din care nu ne-am extras încă, dar în care sîntem pe cale să ne întoarcem...

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Cele trei suflete

Mircea Eliade relatează în cartea sa despre șamanism că la populațiile siberiene (este vorba despre iukaghiri) exista credința că atunci cînd un om moare, cele trei suflete ale acestuia o iau fiecare pe o altă cale: unul staționează lîngă cadavru, al doilea o ia spre Ținutul Umbrelor, unde se va preschimba la rîndu-i în umbră, iar al treilea se înalță la Cer. Cel mai important suflet dintre cele trei era considerat acela care ajungea în Ținutul Umbrelor, întrucît acesta urma să trăiască exact ca în viața de carne pe care o părăsise prin moarte, atîta doar că printre umbre și cu umbre. De pildă, la vîntoarea ar fi vîinat doar animale-umbră și dacă s-ar fi căsătorit ar fi avut (în caz că era bărbat) o femeie-umbră (ce-i drept, nu ni se precizează dacă ar fi și procreat alte făpturi-umbră, din respectiva relație cu a sa femeie-umbră).

În Ținutul umbrelor, doar șamanii mai puteau ajunge dintre oamenii vii, cu varii ocazii, de obicei ca să se sfătuiască cu sufletul unui om-umbră sau ca să verifice echivalența între evenimentele din viața terestră și cea din Ținutul Umbrelor; or, poate, chiar ca să întoarcă sufletul unui om-umbră, înapoi în viața de carne – deși o asemenea posibilitate nu este specificată.

Mărturisesc că povestea celor trei suflete m-a tulburat

întrucîtva: dar nu sufletul care ajunge în Cer, ori cel care poposește în Zona Umbrei m-a neliniștit, ci primul suflet – acela care rămîne lîngă cadavru. Pentru că despre acest suflet nu aflăm mai nimic, decît că el este staționar, chiar dacă în afara trupului decedat. Dar ce se întîmplă cu el, nu se știe și nimeni nu poate preciza cît de cît ceva. Este limpede însă că acest prim suflet este singurul care rămîne *orfan* dintre cele trei: singurul care nu are o direcție de deplasare (în sus sau în jos, pe verticală sau pe orizontală), care nu are o zonă de desfășurare, care nu aparține de un regim spiritual. Este, ca să zic așa, un suflet al trupului, strict al trupului mort. Misticii spanioli (între care îi amintesc cu reverență pe Sfințul Ioan al Crucii și pe Sfînta Tereza din Avila) vorbeau despre *trupul sufletului*, referindu-se la acea entitate lăuntrică ce găsește calea mistică de a se uni cu Dumnezeu. La iukaghiri găsim, iată, un *suflet al trupului*; ce-i drept, un suflet al trupului mort pentru totdeauna. Căci acest suflet staționar lîngă cadavru este întru totul dependent de trupul expiat și dacă nu aflăm date exacte despre el, aceasta probabil pentru că el nu va supraviețui multă vreme în stare necorporală, de suflet, ci va dispărea de tot în cele din urmă.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskenas, y,

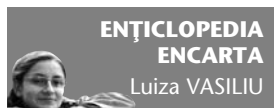
Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Carticatură: Lucian Amariu (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu. Ediția de Iași: Andreea Archip. Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294. Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abo-namente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodi-pet din țară sau oricărui oficiu postal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodi-pet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului ». „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

Mai de toamnă

Fiecare anotimp e, pentru Enciclopedie, pretext de ceva. În mod evident, a venit toamna și am hotărât că ale ei „feuilles mortes” (Montand sau Gainsbourg?) sau „falling leaves” (Dee Dee Bridgewater sau Diana Krall?), înginate arâmiu în plimbare prin cele mai frumoase parcuri din cea mai frumoasă Europă, vor fi pretext pentru niște false ghiduri de călătorie, pentru triste hoinăreli prin locurile unde nu putem ajunge chiar acum, dar la care visăm. Am vrea să recomandăm cel mai bun local de bucătărie textualistă din al șaisprezecelea arondisment, sau băncile extrem de confortabile din fața parcului de copii în care și-a suflat Balzac pentru prima dată nasul (avea 5 ani și învățase singur să folosească batis-tal), sau micul cinematograful cu tapiterie de demult, în care miroase întotdeauna ca și cum cineva tocmai și-ar fi pătat cămașa albă de bumbac cu ceai cald de mușețel, sau călătoria absolut necesară cu singura linie aeriană de metrou din lume, care are stații în clopotnițele celor mai înalte biserici, sau supra de pui cu ghimbir, a cărei rețetă o mai știe numai cucoana Madelon (*concierge* și chirișă într-un apartament destul de gri dintr-un imobil vechi de pe hartă). Lista de recomandări imaginare a pornit de la o povestire foarte frumoasă de Dino Buzzati (care declară amuzat și exasperat: „unii literați găsesc în textele mele asemănări inovate cu cel al Kafka până și atunci când scriu o simplă telegramă sau îmi completez declarația de impozite”). Naratorul, mecanicul André Lejeune, povestește în *Turnul Eiffel* cum vine la el însuși Gustave Eiffel și îi propune să facă parte din echipa lui. Construcția începe firesc, dar planurile lui Gustave sînt mult mai ambițioase: după ce-au fost atinși cei 300 de metri înălțime aprobați de municipalitate, muncitorii se mută pe schele, în niște barăci în care dorm (pentru că urcatul și coborîtul le-ar lua toată ziua) și nu se mai opresc din construit („pină la sfîrșitul vremurilor, turnul Eiffel va continua să urce înspre cer, depășind norii și furtunile”). Ce s-a întimplat în continuare, nu vă mai spun, dar vă invit să vă cățați pină la kilometrul 1 al turnului, de unde privești ea, cum altfel, foarte frumoasă.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 149

Eveniment: François Weyergans la Iași

Centrul Cultural Francez și Editura Polirom îl prezintă pe François Weyergans, autorul care a câștigat prestigiosul Goncourt în 2005, la Iași pe 18, 19 și 20 octombrie, în cadrul evenimentului „Lire en F te”. În românește, lui Weyergans i-au fost traduse, în colecția „Biblioteca Polirom”, *Trei zile cu mama și Franz și François*.

România, la cel mai mare târg de carte din lume

Standul României de la Tirgul de Carte de la Frankfurt (10-14 octombrie) a fost amenajat pe o suprafață de 100 de metri pătrați, pe banii Ministerului Culturii și Cultelor (MCC), aproximativ 60.000 de euro. Acesta a fost organizat în ultimii ani de Asociația Editorilor din România, care însă în 2007 nu s-a mai prezentat la licitație. Autorii români prezenți la târg și aleși de MCC sînt Matei Vișniec, Petru Cimpoșu, George Bălăiță, Ion Pop, Andrei Codrescu, Ruxandra Ceseranu, Adrian Popescu și Dan Cristea. Polirom a hotărât să îl aducă pe cheltuiala proprie pe Filip Florian, care la începutul acestui an a semnat, în premieră pentru România, un contract cu editura americană Harcourt – aceasta achiziționând drepturile de traducere pentru întreaga lume a romanului *Degete mici* (exceptând Ungaria și Germania, țări pentru care existau deja contracte de editare). De asemenea, Polirom și Cartea Românească au editat un catalog special pentru cel mai mare eveniment al lumii editoriale, în limba engleză, de peste 200 de pagini – *Contemporary Romanian Prose*: 11 volume publicate, prezentate în engleză, cu substanțiale fragmente de text traduse.

Ediția din 2007 a târgului este dedicată Cataluniei, invitatul de onoare, fapt ce a dat naștere la numeroase controverse legate de identitatea regională spaniolă.

LANSARE – DUMITRU ȚEPENEAG

Editura Polirom și Librăria Humanitas Kretzulescu organizează pe 18 octombrie, de la ora 18.00, lansarea volumului *Capitalism de cimetrie* de Dumitru Țepeneag, apărut în colecția „Egografii” a Editurii Polirom. Invitați: Dumitru Țepeneag, Ovidiu Șimonca și Gabriel Dimisianu.

Spre Fălticeniul Franței și retur

Am fost pe la tot felul de festivaluri, dar pînă săptămîna trecută n-apucasem să ajung la unul de geografie. Prin urmare, cînd am primit invitația să-mi prezint proaspăta ediție în franceză a romanului meu la Festivalul Internațional de Geografie de la Saint-Dié, mi-am zis că n-am ce pierde. E drept, mă gîndeam că nu prea mă pupam cu domeniul specific și nici cu tema evenimentului – „La Planete en mal d’energies”. Pînă la urmă, m-am lămurit la fața locului care fusese skepsis-ul chemării mele acolo: România era invitatul special al festivalului.

Pe ruta aeriană Iași-București-Paris am ris mai

întîi în hohote recitînd *Viștelul de aur* al lui Ilf și Petrov, apoi mai să plîng la aterizare, cînd ne-am învîrtit minute în șir deasupra aeroportului, din cauza ceții de la sol, într-un trafic nebun, de se călcau pe coadă avion cu avion (tocmai văzusem pe National Geographic un documentar cu o aglomerație asemănătoare, în urma căreia un avion a căzut ca toporul, rămas în pană de kerosen).

Pentru că aveam de stat pînă a doua zi în Paris, am dat o fugă pînă la sediul Editurii Syrtex, unde aveam stabilit un interviu cu Raluca Lăzărescu, corespondenta postului

Stelian Tănase descoperă „Istoriile subterane”

Stelian Tănase lansează la Polirom o nouă colecție, cîns o mare parte a documentelor de arhivă. unor personaje din viața culturală și politică a României, care au contribuit la instaurarea regimului comunist. Primul volum, *Rakovski. Dosar secret*, apare în librăria săptămîna viitoare. Colecția „Istoriile subterane” vine să umple „anumite goluri din cercetarea istorică” din România, a explicat coordonatorul. *Rakovski. Dosar secret* este povestea unui bulgar de origine română, care, deși a fost puțin cunoscut, a avut un rol esențial în instaurarea comunismului în România. Cristian Rakovski a devenit unul dintre conducătorii Cominternului, a fost un apropiat al lui Troțki, în 1938 i s-a intentat un proces, iar în 1941 a fost omorât din ordinul lui Stalin. Stelian Tănase a declarat că sînt cunoscute puține lucruri despre

Rakovski deoarece, după război, comuniștii au cîns o mare parte a documentelor de arhivă.

Colecția va continua cu volumul *Avangarda românească*, o lucrare care va prezenta pentru prima dată dosarele celor mai recunoscuți reprezentanți ai avangardei românești ca Victor Brauner, Geo Bogza sau Gheorghi Luca. „Avangarda este cel mai bine reprezentat curent al culturii românești în lume. Un tablou de Victor Brauner este acum aproape 100.000 de dolari”, a spus Tănase. Cea de-a treia carte a colecției, *Petru Groza în arhivele Securității*, prezintă istoria și evoluția lui Petru Groza în calitatea sa de personaj-cheie în instaurarea comunismului și dezvăluie informații inedite despre mecanismele politice

ale vremii. Stelian Tănase a adăugat că își dorește să colaboreze cu istorici tineri pentru următoarele titluri din „Istoriile subterane”.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

de la mama dracului, de unde de-a lingă Turnul Eiffel.

Apoi am fugit. Cu trenul – Paris-Nancy-Saint-Dié. Am avut surpriza să constat că pînă și TGV-ul întîrzie românește, riscînd să te lase pe drumuri, într-o gară de tranzit. La Saint-Dié m-am întîlnit cu traducătoarea cărții mele, Olimpia Bogdan-Vergier, care mi-a prezentat orașul: „un fel de Fălticeni al Franței”. Exagera, numai și dacă iau în calcul faptul că în centru era o catedrală mult mai mare decît Mitropolia noastră din Iași. Tot orașul era cuprins de fe-

bra festivalului – două baloane cu globul pămîntesc pe cer, bannere uriașe peste tot, conferințe, târg de carte. Și aproape peste tot erau români și se vorbea frumos despre România. Am stat în târg și am dat cîteva autografe la standul unei librării, mi-am prezentat cartea, în fața unui public destul de restrîns, dar printre care se aflau – spre surpriza mea – doi francezi care deja mă citiseră și veniseră, entuziaști, să mă cunoască. Drept care, după trei zile, m-am întors mulțumit acasă, „en mal d’energie”.